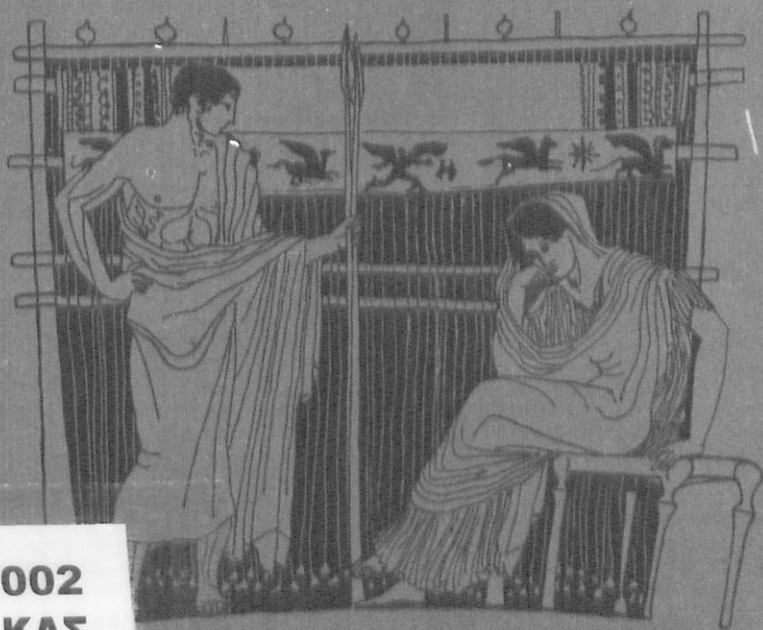

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΕΛΕΘΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΘΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΕΚΛΟΓΑΙ

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
613

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1969

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Όμιλος

ΑΡΧΑΙΑ Δ/Γ

ΟΜΗΡΟΥ / ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
(ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
(ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Ομήρου

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΤΑΟΥ

4
Ομήρου

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1969

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Ο.Ε.Δ.Β.

3272

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

200
475
523
913

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογία καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμως ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκῆσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερο πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσασιν οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ θαυμάζεν. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινῇ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνονιν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικλήσεις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστετα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλειούσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατήλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προ-ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἢ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἢ ὁποία ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοίαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναϊκὸς πολιτισμός.

Ἀσφαλέςτατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαιῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρρίκος Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφάς (1870 κ. ἐ.), αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηναίων, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὺ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπιφροι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλεῖς εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαντόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληρον θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἤτοι ὄπλα, σκεύη, κοσμήματα, διάφορα κομποτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὺ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηναίων.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀ ν α κ τ ὴ ρ ω ν μὲ θαυμασίας διακοσμῆσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὐρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῖς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσσην εὐμάρειαν ἣτο δυνατὸν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπιλογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὅποτε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον αὐστηροὺς πολιτικούς θεσμούς καὶ κέρριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὄλονεν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ εἶδιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἐγένετο ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπέκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὀνομάσθησαν *Αἰολεῖς*. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὅποια ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατὰκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετεροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὡραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγέμονες, οἱ ὅποιοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῶ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατῴρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὅποιον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτεύουσος τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προώδευεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπιχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστορούμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *νόστοι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *Ὀδύσεια*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκότητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικάς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικὸς τύπους, οἱ ὅποιοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἐλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἐλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωὸς μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πατριὸν γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγενήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δρασεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρύλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατά τινες μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίων, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἢδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὅποιοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοι τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέραις προσθήκαις. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τεραπῆν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἑπῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδύλας, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀοιδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικούς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θερμὴν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὁμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὀρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικήν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ραψωδοί. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραψωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχοποιίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίσῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν ραψωδῶν ἐπὶ τῇ βᾶσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδὴ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμώζοντα μικρὰ ἔπη (ράβτω = συναρμώζω + ὤδη).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγρονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

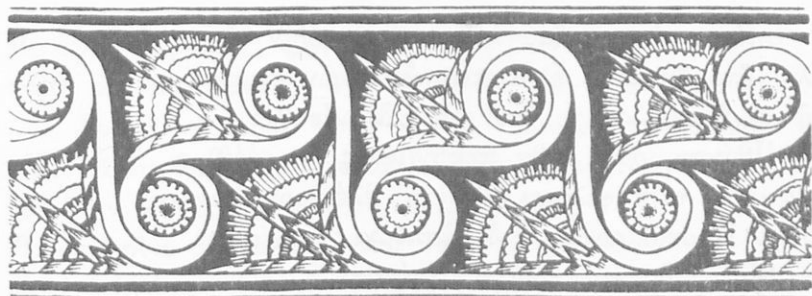

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφθίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφθίαί τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαία γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδύσσειας μὲ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκού ἀνακτόρου.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἄλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ. 10
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἢ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεκρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεῶων

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἷσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαινεν 20
 ἀντιθέῳ Ὀδυσῆι πάρος ἦν ἰκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθιοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθιοπας τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνεῖων ἐκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροεὶ ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανεῖθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοιο,
 τὸν β' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ ὅ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηΐδα·
 αἴΩ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώωνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγισθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἐρμείαν πέμψαντες, εὐσκοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσειται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὀππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἰμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθροα πάντ' ἀπέτισεν ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 καὶ λίην κεῖνός γε εἰκότι κεῖται ὀλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροني δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 νῆσω ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
 νῆσος δεινδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
 ἦς γαίης θανέειν ἱμείρεται, οὐδέ νυ σοὶ περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ ῥέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσσαο, Ζεῦ ; »

Τὴν δ' ἀπαιμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 « Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θεῖοιο λαθοίμην,
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαῖήοχος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν ;
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι.
 ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἵης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος ».

Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη: 80
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργειφόντην
 νῆσον ἐς Ὀλυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἶπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νέηται
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχησιν ».

**Ἡ Ἀθηναῖα ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεως.**

Ὠς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων αἰξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσοῦσι προπάραιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοῖ δὲ κρέα πολλά δατεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιημένος ἦτορ,
 ὁσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἷ ποθεν ἔλθων 115
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασι κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι, φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρή ».

ᾧ εἰπὼν ἠγεῖθ', ἣ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόχης ἐντοσθεν ἐυζόου, ἐνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεὺς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ᾔην.
 παρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθῶν,
 ἣδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας 141
 παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεύων.
 Ἐς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 σῖτον δὲ δμωαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρατῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειᾶθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ερον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπὴ τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν. 155
 Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 « Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἴπω ;
 τοῦτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,
 ῥεῖτ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὅστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν' ἀλλὶ κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κείνόν γ' Ἰθάκην δεῖδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόνον, οὐδέ τις ἡμῖν
 θαλπωρῆ, εἰ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆς ; 170

ὄπποιῆς τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἤε νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρῷός ἔσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὤδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρούς ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον,
 νηὺς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλητος, 185
 ἐν λιμένι Ῥεῖθρῳ ὑπὸ Νηίῳ ὕληντι.
 ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρῷοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἰ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο.
 νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρεί πόντῳ
 νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόσ' ἀέκοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
οὔ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἐμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
οὐκ οἶδ' οὐ γὰρ πῶ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένητο θνητῶν ἀνθρώπων,
τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις ». 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
« Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὅδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
εἰλαπίνη ἢ ἐγάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσασιτό κεν ἀνήρ

αἰσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 230
 « Ξεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἡδὲ μεταλλάξ,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιόωντες,
 οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὄδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἢ ἐ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῶ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 ἡδέ κε καὶ ᾧ παιδί μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρεῖψαντο·
 οἴχετ' αἰστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245
 Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὕληεντι Ζακύνθῳ,
 ἡδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἡ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτὴν
 ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηΐδα Παλλὰς Ἀθήνη·
 « ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος
 δεύη, ὅ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.
 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσι 255
 σταίη, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδα—

ἄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰὸς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἑμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἔων μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμαῖται γαμέεσθαι, 275
 ἄψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν εἰέκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν ἢ ὅσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δὲ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔοντας,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦται καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὅππως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφιδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἔσσι.

ἢ οὐκ αἰεὶς οἷον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσο, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἢδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων ». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὡς τε πατὴρ ὦ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 510
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτὶς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἴκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλὼν· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

Ἢ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ 320
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἐ πατρὸς

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φώς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου . Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης .

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ 325
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·
κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσето οἷο δόμοιο, 330
οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη. 335
δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηΰδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς 340
λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα· 345
« Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήρον αἰοιδόν
τέρπειν ὅπη οἱ νόος ὄρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδοί
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφρηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰδεῖν· 350
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ 355
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο.
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἴστον τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·
 ἐς δ' ὑπερῶ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίον. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύς ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαιτάσθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὠ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὄρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὁμήγηρον. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αἰθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσει τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νωσ ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρσης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμως ἀθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. [Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ ἄρῃ αἴμα ἔφυρον ἐταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

γ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοιοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς ἠπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδωτῆς καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμητὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὸς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγῆθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἄρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.]

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θαυμασίους ἵππους, οἱ ὁποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἢ Ἀθηναῖα — προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

[Ἐξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοίχθη εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλοπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἡχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῖ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ἔπιον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολλὴν ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεὺς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψῶ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἡδὴ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψῶ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱόν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσεύος ταλασίφρονος, ὧς κε νήγται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπὶ σχεδίου πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθειοι γεγάασιν, 35
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἴ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὡς γὰρ εἰ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

Ἔως ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἡδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἶλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὐτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῆμα λάρῳ ὄρνιθι ἑοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλως ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δέυεται ἄλμῃ·
 τῷ ἱκελὸς πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἐρμῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν, 55
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἴκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμῇ
 κέδρου τ' εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει 60
 δαιομένων· ἡ δ' ἔνδον ἀοιδιάσουσ' ὅπῃ καλῇ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαινεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώσασα,
 κλήθρη τ' αἰγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δὲ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο, 65

σκάωπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.

ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
ἡμερίς ἠβῶωσα, τεθήλει δὲ σταφυλησι.

κρῆναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ,
πλησῖαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.

ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μάλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθῶν
θηήσαιτο ἰδὼν καὶ τερφθειή φρεσὶν ἦσιν.

ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἔω θηήσατο θυμῶ,
αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὺ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεῶων.

οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
ἀθάνατοι, οὐδ' εἷς τις ἀπόπροθι δῶματα ναίει.

οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.

Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεῶων,
ἐν θρόνῳ ἰδρύσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·

« Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
αἰδοῦός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.

αὔδα ὅ τι φρονεῖς· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
εἰ δύνάμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.

ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ζείνια θείω ».

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.

αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης·

αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδώδῃ,
καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

79

75

80

85

90

95

« Εἰρωτᾷς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγώ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλεαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε βέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι οἰζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τῶν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν » 115

Ὁ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 140
 ἦ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατείβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὄδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰάυεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· 155
 ἤματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε διὰ θεάων·
 « Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὄδυρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἤδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούκτα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ

εὐρείαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὕψοῦ, ὥς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 αὐτὰρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἵματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὖρον ὄπισθεν, 165
 ὥς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἴ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἳ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε ».

Ὡς φάτο, βῆγῃσεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλεαι σχεδίῃ περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι 175
 ὠκύποροι περώωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μὴ τί μοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ὡς φάτο, μείδῃσεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἥ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορεῦσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος 185
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μὴ τί τοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλοι
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσ' ἂν ἐμοί περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοί νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεγμάτων ».

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαΐνε θεοῖο.

Ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετο' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδὴν,
ἔσθην καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτὴ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσεύς θείοιο,

τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμωαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἔδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὔθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεαι ἤματα πάντα. 210
οὐ μὲν θην κείνης γε χερεῖων· εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἔοικεν
θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
ἀλλὰ καὶ ὧς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι· 220
εἰ δ' αὖ τις ραίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κύμασι καὶ πολέμῳ μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένῃν, μόλις ἐφάνη ἡ ἀγῆ, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωκεν ἐργαλεῖα, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε νὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἐπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῶ,
 εἶματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπτήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία διὸς Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύνοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἀμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει, 275
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο·
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῶ, διὰ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευῶν,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιδόντα 280
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῶ·
 εἷσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέει πόντῳ.
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὄρέων ἶδεν· εἷσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλῶν. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἀμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιοπέσσιιν ἔοντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πείραρ οἰζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μίν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος».

290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἑλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσσηῆς
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν·

295

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν,
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἴοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.

300

305

τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἡματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι.
 τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἴμαρτο ἀλῶναι».

310

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἴστων ἕαξεν

315

δεινή μισγομένων· ανέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἶματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὄψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδὴς ἐπελήθητο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβητ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζεε τέλος θανάτου ἀλειίνων.

τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορέη προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὐρὸς Ζεφύρω εἶξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἦν βροτὸς αὐδήσσσα,
 νῦν δ' ἀλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίη δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴξε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δῆ σε καταφθίσει μάλᾳ περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἶματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολυοάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς δν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μή τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὐτε
 ἀθανάτων, ὃ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἁρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχωιν·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἦος ὁ ταυῖθ' ὠρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὤρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινόν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.

ὥς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠῶν θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλῃ·
 ὥς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὥς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἔξαπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψῶ.

αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ δν μυθήσατο θυμόν·

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθῶν ἀλώω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήῃς »

ἄλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεοθαι κακότητος ».

Ἔως ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλίτριχας ἵππους, 380
ἔκετο δ' εἰς Αἰγῆας, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔασιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδθησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾤρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦρος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγεῖη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλος τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφροὺς. Ἐκινδύνευσε πράγματι νὰ συντριβῇ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρε κατὰλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὄρητικὸν ρεῦμά του καὶ ἦπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηντημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς κ αὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καὶ, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ζ

Ἔως ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνώ καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων,
οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς "Αἰδόσδε βεβήκει,
'Αλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἅπο μήδεα εἰδώς.

5

10

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιώσασα.
βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλόν, ᾧ ἐνὶ κούρῃ
κοιμαῖτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίῃ,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πάρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἅπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.

15

Ἡ δ' ὄνεμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρῃ ναυσικλειτοῦ Δύμαντος,
ἢ οἳ ὀμηλικίῃ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν ἔεισαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·

20

« Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὦδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ ;
εἴματα μὲν τοι κῆϊται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα χορῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατήρ καὶ πότνια μήτηρ.

25

30

ἀλλ' ἴομεν πλυμέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καὶ τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναει, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
 ἦδη γάρ σε μῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσει, ἥ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλέοντα.
 καὶ δὲ σοὶ ὦδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐ πόδεσσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόλῃος ». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλύμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι· οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἶθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἰγλή· 45
 τῷ ἓνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἔνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μετὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἥ μιν ἔγειρε
 Ναυσικᾶν εὐπέπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἔν' ἀγγεῖλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κυχῆσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἥ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλειον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἥ δὲ μάλ' ἄγχι σταῖσα φίλον πατέρα προσέειπε·
 « Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῶ ἔοικε μετὰ πρῶτοισιν ἔοντα 60
 βουλὰς βουλευεῖν καθαρὰ χροῦ εἴματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὺ' ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἠέθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμγηεν ». 65
 «Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μῦθ'·
 «Ὀύτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχε· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 «Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὕπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν εὐξέστω ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκαῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεν ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσέῃ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦρος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναξίν. 80
 ἡ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶον, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπρόρεεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρῶγειν ἄγρωστιν μελιηδέα· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἶματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95

αἱ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίω
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἶματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῇ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαί τε καὶ αὐτή,
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Νηυσικάα λευκώλενος ἦρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἦ κατὰ Τηϋύγετον περιμήκετον ἦ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἄγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἦ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἶματα καλά,
 ἐνθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροιτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἦ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσατο.

σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο διὸς Ὀδυσσεὺς,
 ἐξόμενος δ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

«ὦ μοι ἐγώ, τέων αὐτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰάναω ;
 ἦ ῥ' οἷ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεينوι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;

ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτῆ
 νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινά κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πισεα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ;

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ».

Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς,
 ὅς τ' εἶσ' ὕομενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὄσσε

δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ οἴεσιν
 ἡέ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἔλθειν·

ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε
 μίξεσθαι γυμνός περ ἑών· χρεῖά γάρ ἴκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχουσας·
 οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων.

στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεύς,
 ἢ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρην,

ἢ αὐτως ἐπέεσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισι
 λίσσοιτ' εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἶματα δοίη.

ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι
 λίσσεσθαι ἐπέεσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισι,

μῆ οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσσαιτο φρένα κούρη.
 αὐτίκα μελίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον·

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;
 εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

Ἄρτεμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,
 εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἴσχω·

εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
 τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σείο,
 λευσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἶκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορώοντα.
 Δῆλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσσεσθαι. 165
 ὡς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτέθηπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδία δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χιθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἶνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὠρυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
 ὄφρ, ἔτι πού καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τίνα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστου δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί πού εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰούσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖειν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῶς, 100
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἐκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Ναυσικαά λευκώλενος ἀντίον ἠΰδα·
 «Ἐεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆτος δευήσσαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστου δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά και
 ὀδηγία τῆς Ναυσικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσε·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἢ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὔτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἴκηται
 δηιοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκόμεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρῶσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο ». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κὰδ' δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικαά θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 πάρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἴματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δῆ ῥα τότ' ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὔτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοιν ἀπαλούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθών ».

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἴματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐγκεγαυῖα
 μεῖζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, κὰδ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὥς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνῆρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὥς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε ὤμοισι. 235
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλιει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δῆ ῥα τότ' ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηύδα·
 « Κλυτέ μευ, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαίηχεσσ' ὄδ' ἀνῆρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δῆ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἶ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρωσίν τε πόσιν τε ».

“Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
 πὰρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικαὰ λευκώλενος ἀλλ' ἐνόησεν·
 εἴματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερόνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ὀρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἐνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἐνθα δὲ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέσσ' ἀραρυῖα.
 ἐνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμά.

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἴσαι,
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι πολὴν περῶσι θάλασσαν.
 τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω
 μωμευή· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

- καὶ νῦν τις ὧδ' εἶπῃσι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικᾶά ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νῦν οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἢ τινά που π्लाγχθέντα κομίσσατο ἤς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεπαδῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἢ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καὐτῆ περ ἐποιοχόμενη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἢ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί ».
 ὧς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἢ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἢ τ' ἀέκητι φίλων, πατρός καὶ μητρός ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσσηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὧκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρός ἐμοῖο. 290
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμῶν·
 ἔνθα δὲ πατρός ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλωή,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῆχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιτο 300
 νῆπιός· οὐ μὲν γὰρ τι εἰκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἤρωος. ἀλλ' ὅπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὧκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἢ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῆ. 305

ἡλάκατα στρωφῶσ' ἄλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμῶαί δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἑμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὤς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χειῖρας 310
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἔλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ιδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σῆν ἐς πατρίδα γαῖαν». 315

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάλιστα φαινήϊ
 ἡμιόνους· αἰ δ' ὄκα λίπον ποταμοῖο ρέεθρα.
 αἰ δ' εὐ μὲν τρώχων, εὐ δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίαιτο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἴκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἔν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγалоιο·

« Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ραιομένου ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἔλεεινόν ».

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πῶ φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὅποιαν ἐκρέπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίροντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ ὀ ν κ υ ἄ ν ο ι ο, ἦτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κνανὴν ὑαλομαῖζαν (βλ. εἰκ. 4.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῖ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφαντα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκεύη περιτέχνα συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξίσου θαυμαστὸς ἐξετείνετο περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπύς, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσηλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλείσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸν λόγον νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσε νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὄ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὄλοι αἱ συνήθεις πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ὗ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ ἀοιδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγούδησεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραφε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὄλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὄλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθῆσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεύς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκλήσιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίαικες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωϊς τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρις οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐκ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μετὰ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θανασταὴ χώρα τῶν Κυκλάπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὗρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἀσκὸν ὄλους τοὺς ἀνέμους πληρὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσιν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἀσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε εξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θύελλα τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμάς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐχάθησαν ἑνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἁποκόψας τὰ πρυμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν δλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανεφέρει καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βράαθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἢ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλάς τοῦ Ὀδυσσεῶς, κατέφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέα φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἤλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εἰδῶν ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίσσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθη καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παῖσίν τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ Βασιλῆϊ ».

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὃταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν πάντοτε τῆς θεᾶς, ἐζήτησεν ἄστυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῷ Εὐμαίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀ-
 νακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν'
 ἀναγγεῖλη εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐ-
 τὴν τὸν Εὐμαίον] .

π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[1 - 153. Ὃταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ νόσος τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀ-
 κριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὁμοῦς ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον] .

Ἦ ῥα καὶ ᾤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιῶν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίῃ.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἑναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρῦσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάραιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἤδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκουθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστῳ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφελλε καὶ ἤβην.
 ἀψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.
 ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα μὴ θεὸς εἶη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώωμεν ἱρὰ

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσχεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσε, κὰδ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεὶ.
 Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπέιθετο δν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτίς μιν ἔπεσσαν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλά με δαίμων 195
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
 ὃ αὐτιοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.
 ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὄδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀλθεῖς, 205
 ἤλυθον εἰκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
 ἦ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὐτε
 ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῦτ' εἶματ' ἔχοντι. 210
 ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὦρτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνά γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὄφρῦσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδου φάος ἡελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθεῖην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὔδοντ' ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται· 230

νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον,
 ὄφρ' ἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα· 240

« ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητῆν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστήρων δ' οὐτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκές οὔτε δὴ οἶαι,
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσεαι ἐνθάδ' ἀριθμόν. 245

ἐκ μὲν Δουλιχίουο δύο καὶ πενήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τὸ καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν εἰκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε, δαήμενε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζευ, ὃ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἢ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτω γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς με τὸν κύνα τοῦ Ἄργου
 (Ἐγγάρακος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ 2003

Το παρόν έγγραφο αποτελεί μέρος της έκδοσης των «Ερμηνευτικών Σημειώσεων της Εκδοσης του 2003» της «Πολιτικής Επιστήμης» του Γενικού Λυκείου. Η έκδοση αυτή αποτελεί το πρώτο μέρος της «Πολιτικής Επιστήμης» και περιλαμβάνει τις ενότητες Α και Β. Η έκδοση αυτή αποτελεί το πρώτο μέρος της «Πολιτικής Επιστήμης» και περιλαμβάνει τις ενότητες Α και Β.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ **ἐννέπω** = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. **πλάζομαι** = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σκέψις, νοοτροπία. — **ὄ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **δν· δς ἢ δν· κτητ.** ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμὸν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικὸς ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν· κτητ.** (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (**νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὧς· δεικτ.** ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὐδ' ὧς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (**ἑταῖρος**). — **ῥύομαι** = σφίζω. — **ἰέμενός περ· καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. **ἱεμαί** = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἀτασθαλίαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὀμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη + ἔπος = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτὰρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (**νόστος** στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα : **νόστιμος** = γλυκὺς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἦμαρ-ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περιπτώσει δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμᾶρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμός = τίς. πρβλ. οὐδ' ἀμού). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : **πλάγ-χθη, πάθεν, ἴδεν**.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-σι** : **σφετέρησι(ν), ἀτασθαλίησι(ν), τοῖσι(ν)**.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (=ἐντελῶς)-**ῆσθιον**.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας : **ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν** κλπ.

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : **ἄστεα, ἄλγεα**.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : **Ἡελίοιο**.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : **ὄς ἢ ὄν** (εὖς εἰ ἔόν).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεῦετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (*κοῦραι Διὸς*) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες ἢ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι*. Εὐφυσέστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπίκλησιν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῇ. — **ἱερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ἱερόν πτολίεθρον*. — **Ἵπερίων** : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους = ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *Ἵπεριονίδης* — **κατὰ βοῦς ἦσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεύς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύς πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλάς τοῦ Ὀδυσσέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. ἔνθα = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀμόθεν. αἰπύς = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — ἔσαν = ἦσαν. — ἡδέ = καί. — οἶος = μόνος. — κέχρημαι = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (χρή). — πότνια = σεπτή, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum). — ἐρύκω = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — διος = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. δι-Λατιν. divus - divinus). — τὸ σπέος = τὸ σπήλαιον. — γλαφυρός = κοῖλος, βαθουλός (γλάφω - γλύφω). — λιλαίομαι = ἐπιθυμῶ. — ὁ πόσις - ιος = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. πότ. - πρβλ. πότνια). — δῆ = ἦδη, πλέον. — περιπ(ε)λομένων· περιπέλομαι = περιστρέφομαι. — τῶ = κατὰ τὸ ὁποῖον, δηλ. ἔτος. — οἶ = αὐτῶ. — ἐπεκλώσαντό οἶ = τοῦ προώρισαν. νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καί·στ. ὁ νόστος. — οὐδ' ἔνθα = οὔτε τότε. — πεφυγμένος· φεύγω = διαφεύγω. — ἦεν = ἦν. — οἱ ἄεθλοι = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — καί· ἐπιδοτ. = ἀκόμ καί... — μετὰ = μεταξύ. — οἶσι· εἰς. — ἐλεαίρω = εὐπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (ἐλεῶ). — νόσφι = μακρὰν, ἐκτός. — ἄσπερχές· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — μενεαίνω = εἶμι· ὠργισμένος (μένος). — ἀντίθεος = ὁ ἀντιπαραβλλόμενος πρὸς τοὺς θεούς, ἰσόθεος. — πάρος = πρὶν. — ἦν (ἐήν) γαῖαν = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27. μετεκίαθε· μετακιάθω = πηγαίνω πρὸς τινεὺς (μετακιάθω, θαμιστ. τοῦ κίω = πορεύομαι). — τηλόθι = μακρὰν (τηλοῦ, τῆλε, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.). — ἔων = ὦν. — τοί· ἀναφ. ἀντων. — διχθά· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — δεδαίαται· πκθ. παρακμ. ρ. δαίομαι = χωρίζομαι. — ἔσχατοι ἀνδρῶν = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — δυσομένου = ἐκεῖ πού δύνει, πρὸς τὴν δύσιν (ἄορ. ἀ' ἔχον τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἄορ.). — Ὑπερίων· δ. — ἀνιόντος = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. ἀνεμι (ἀνί + εἶμι). — ἀντιάω = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — ἐκατόμβη = θυσία ἐκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα. — ἀρνεῖός = πρόβητον, κριάρι. — ἔνθα = ἐκεῖ. — ἡ δαῖς - δαιτός = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίωμα = χωρίζω. Κυρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδικαιτωμών). — **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἦμαι = κάθημαι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : ἔσαν (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλ. πτώσεις : οὐ, οἶ, ἔ (αὐτοῦ - ᾧ ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.** τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίαται.

— Παρεμβολὴ τοῦ ο εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιῶων (ἀντι-άων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται** : δεδαίαται.

γ) **ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς σημειῶν ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικήν παράδοσιν, μὲν ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσχόρησε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατῶρ-θωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. — **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ.λ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τούτους λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μῦθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖσι** = μεταξύ αὐτῶν. — **κυτὰ θυμόν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἐαυτόν. — **ἀμύμων** = ἀφοργος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **ῥά** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτός** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἦ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστός (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κταν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. *Ἔπ*- εἰ- πειν). — μετηύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσην εὐκολίαν ! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτός = θνητός (ρίζ. μορ - μόρος = θάνα- τος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι · ἀπαρέμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν · στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ - μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ.α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστή = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πα- τρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλιννοστῶ). — εἰδώς· μετχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος· 11. — πρὸ = προηγούμενος. — οἱ· 17. — εὔσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὀξυδερκής (εὔ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀρ- γεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἄκοιτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβήση = ὅταν ἀνδρωθῆ. — ἰμείρεται · ὑποτακτ. ἄορ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θῶ- ρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγα- θὰ φρονέων· ἐναντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέ- τισε· ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος ρ. ἀποτίω = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι: ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).

— Γενική ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : Ἄτρεῖδαο, Ὁρέσταο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἐρμείας ἀντὶ Ἐρμέας.

— Ἐγγλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ιδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνόταται

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς πικραιότερας ἐποχάς. — **Αἰγίσθοιο**, τὸν ῥ' ἔκταν' **Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δῶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτή, τὴν ὅποιαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεῖου του καὶ, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίχησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαι** τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὄψ- ὄψις, ὄψομαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω**· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εὐοκίτι**. — **κεῖται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — **εὐοκίως** = ὁ ἀρμόζων· — **ὡς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὄτις** = ὅστις. — **ῥέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαίφρων** = συνετός. — **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἤτορ** = ἡ καρδία. — **δύσμορος** = κακότυχος (δύσ + μόρος 34). — **δηθά**, δὴν = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περιρρυτος, πού βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ἄθι** = ὄπου. — **ὄμφαλος** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (ναός). — **ὄλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὄλοός = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτός** = ὁ ἴδιος, μόνος του. — **μακρός** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκαταῶν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω**· 14. — **αἰμύλιος** (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεῖ. — **ἐπιλήσεται**· μέλλων τοῦ λήθομαι = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λαιθάνω). — **αὐτάρ**· 9. — **ἴεμαι**· 6. — **ἀποθρῶ**

σχω = ἀνέρχομαι (θρώσχω = πηδῶ). — νοῶ = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ιμείρεται** · 41. — οὐδὲ = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ** · 48: — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ** · 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικείμε. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ιερά ῥέζω** = τελεῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = δικαί. — **ᾠδύσαο** · ᾠδοῦμένην = ὠργίσθην ἄντικμ. τὸ οἱ.

β) Ἐναλλαγή τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : τοι - σοι (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὐς** : - ἦος (-έως), - ἦι (-έι), - ἦα (-έα) : Ὀδυσ(σ) ἦος Ὀδυσ(σ) ἦι Ὀδυσ(σ) ἦα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς - **αο** : ᾠδυσάμην - ᾠδάασο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ ε : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ **Κρονίων** ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχὼν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἱδρυσε ἰδικὸν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νῆσω ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηνᾶ τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψῶς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἣτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπως δὲποτε θά τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἴονίου. — **Ἄτλας** : Τιτὰν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ἄμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, αἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσὶ** : Τὸ σύνθηρος ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θά εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελεύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σιγνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις «παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν», «Ἀργείων παρὰ νηυσὶ».

63 - 79

α.) ἀπαμείβομαι· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—προσέφη· ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν.—νεφεληγερέτα = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (νεφέλη+ἀγείρω=συναθροίζω).—τὸ ἔρκος = φραγμός· μετφ. ἔρκος ὁδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολιορκία).—ἔπειτα = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.—πῶς ἂν λαθοίμην· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω.—περὶ - ἐστί· περιέμι = ὑπερέχω.—νόον· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—περὶ-ἔδωκε = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν.—ἱρά· ἱερά = θυσίαι.—τοί· 23.—γαιήοχος = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα+ἔχω).—ἄσκελές· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνωσ (ρίζ. σκελ-σκλη—σκελετός, σκληρός).—Κύκλωπος· γεν. τῆς αἰτίας.—χολοῦμαι = εἶμι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή).—ἀλάωσεν = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στερήσεως σημεντικόν.—ἀντίθεος· 21.—δου = οὐ.—ἐκ τοῦ = ἐκτοτε.—ἐνοσίχθων = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν+ὠθῶ+χθών = γῆ).—οὐ τι = οὐδόλως.—πλάζω = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2).—πατρὶς αἴη = πατρικὴ γῆ.—ἄγετε· παρκαλενυσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε.—οἶδε = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί.—περὶ-φράζομαι τι = σκέπτομαι σοβρῶς περὶ τίνος.—νόστον· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου.—ὄπως ἔλθῃσι = ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ.—μεθήμι = ἀφίνω, παρκατιοῦμι.—χόλος = ὀργή· 69.—οὐ τι· 75.—μὲν = βεβίως (μῆν).—ἀντία = ἀντιθέτως.—ἀέκητι = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ+έκων).—ἐριδαίνω = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν.—οἶος· 13.

β.) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας-ης) : νεφεληγερέτα· (πρβλ. τὰ λατιν. ἀ' κλίσι. nauta, poeta).

—Κατάληξις ἀπκρεμφ. -μεν (-ειν) ἐριδανέμεν·

—Ἰωνικὸς τύπος τοῦ αἰεί : αἰεί.

γ) **νεφεληγερετα**: 'Ο Όμηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγηρέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικὰ εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: **γαυήροχος**, **ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἢ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ **ἐνοσίχθων** ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος**: Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς Ὀδυσσειας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι. — **φίλον (ἐστὶ)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσαι**· ἐπεξήγ. τοῦ τοῦτο. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαΐφρων** 48). — **ὄνδε δόμενθε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (**δέμω** = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης**· 28. — **ὀτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ **ὀτρύνω** = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. — **ῶφρα** = ἔνυ. — **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (**νη** - ἁμαρτάνω). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον**· ἐπεξήγ. τοῦ **βουλή**. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικὸς (**ρίζ.** **ταλα** - **τλη** + **φρήν**). — **κε(ν)**· τὸ δυνητ. ἢ τὸ ἀοριστολ. ἄν. — **ἐγών** = ἐγώ. — **ἐσελεύσομαι**· μέλλον τοῦ εἰσερχομαι. — **οἱ**· δοτ. κτητ. **οἱ υἱόν** = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θειώ**· θῶ. — **ἀγορή** = συνέλευσις (ἀγείρω, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλή. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ Ἄδρ. τοῦ ἀπόφημι. — **οἱ**· δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βᾶδισμα (**εἴλω** = στρέφω + **πούς**). — **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητά. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: βῶδια στεφανοκέρατα. **ἡμαθόεις** = ἀμώδης (ἄμαθος - ἄμμος). — **πευσόμενον**· μέλλον τοῦ πυνθάνομαι, **μτχ.** **τελ.** — **ἡδέ**· 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

ἔσθλός = ἀγαθός. — **μίν...** ἔχῃσιν· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ τὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μίν** (αὐτὸν - ἦν - ὅ).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — **ῃσι** : ἔχῃσι, ἔλθῃσι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ : **ἐγών** :

γ) **ᾠγαυγίη** : ᾠς ἐπίθετον ἢ λ. ἀγύγιος σημάζει πικριότητος. ᾠς γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾠγαυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾠδουσσείας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾠδουσεὺς με οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσεν 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή** : Ἦδη ἀπὸ τῶν προῖστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' Ἑλλήσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βραχυτέρῃ ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾠδουσεῶς, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾠδουσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : ᾠξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾠμηρος παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἐσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : Ἀρχαῖον κράτος, εἰς τὸ ὅποιον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγον του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος** : Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέφει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρον ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν Ἠλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ Ἄλφειου.

α) 96-113. ὡς· δεικτ. β.— ὡς εἰποῖσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐ-
 τοῦς.— ἐδήσατο· ρ. δέομαι-οὔμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω-
 δῶ.— βῆ-κατὰ = κατέβη.— τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη· 90).— αἰ-
 ξασα· ρ. αἰσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἶξ). — δῆμος = ἡ κα-
 τοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — ὁ οὐδός = τὸ κκτώφλιον.—
 ἔχω = κρατῶ. — ἔγχος = δόρυ. — εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλ-
 λην μορφήν, φαίνομαι ὡς... ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι
 ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ
 Ὀδυσσέως.— ἀγήνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν + ἀνήρ).— ἔπειτα
 = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — πεσσοί = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια πιγκνι-
 δίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμκ. — προπάροιθε(ν) =
 ἐμπρός. — ἤμενοι = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — ἡ ῥίνος = τὸ δέριμα,
 ἡ προβειά. — ὄτρηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.—
 μίσγω = ἀναμειγνύω. — κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ
 ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κρᾶσις, κρᾶμα).— αὐτε
 = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — πολύτρητος = μὲ πολλὰς τρῦπες,
 πορώδης.— νίζω = πλύνω. — πρότιθεν = παρέθετον.— δατέομαι = μοι-
 ράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ δαίομαι 23,48). ·

114-124. πολὺ πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος. — θεοειδής = θεό-
 μορφος· ἐπιθ. ὠρῶν θνητῶν. — ἦσιο· ἦμαι = κάθημαι. — τετιμημένος
 = λυπημένος (τετίμημαι). — φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημεσ. ἴδε
 60. — ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί, Λατιν. oculus), ὄσσομαι
 = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσαν
 εὐχὴν τοῦ Τηλ. — μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.—
 σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννυμι).— σκέδασιν θείη· περίφρ. =
 νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστήρας.
 — δώματα = ἀνάκτορα. — τιμῆ = ἀξίωμα. — οἴσιν· κτητ. — ἀνάσ-
 σω = βασιλεύω, κυβερνῶ. — τὰ φρονέων = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς
 σκέψεις.— μεθήμενος = καθήμενος μεταξὺ. — εἰσορῶ = βλέπω.— ἰθὺς
 = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — νεμεσῶμαι = ἀγανακτῶ (νέμεσις = δικαία
 ἀγανάκτησις). — δηθά· 49. — ἐφρεστάμεν = ἐφρεστάται. Τὸ ἀπαρέμφ.
 ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — ἔλε· εἶλε = ἔπιασε, ρ.
 αἰρῶ. — δεξιτερὸς = δεξιὸς (Λατ. dexter). — ἐδέξατο = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενούμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο· ὄτου = οὐτινος. — ὄττεό σε χρὴ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντί ο Οὐλυμπτος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. πκρπ. -εν (-εσαν) : πρότιθεν (πρό(ε)-τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντί ε : ξείνος (ξένος).

— Συναιρέσεις ε + ο εἰς εὔ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀνωνομίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εοι : φιλήσει (φιλήση), μυθήσει (μυθήση).

Ἰωνικὸν η ἀντί α : κρητήρ (κρητήρ).

— ἐς : Ἰων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχεται τὰ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλὴν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρκειῖου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἶθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίωνων καὶ μεταξύ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἀνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὀροφή ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὀπαιῖον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὀπιθεῖν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — χάλκεον ἔγχος : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθὼς χαλκὸς ἐχρησιμοποιοῦντο μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολὸν μαλακόν. **Εγχος* ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2 - 5 μ. Ἄπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος
 (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστῆς δὲν τὸ ἐχρησιμοποίει. — **Τάφος :**
 Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταρίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανῆσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί. — **πεσσοί :** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
 κοὺς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν Ζατρίχιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες :** Πι-
 θανῶς ἀνήκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκόν τοῦ Ὀδυσσεως. — **κῆρυκες :** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον :**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογία. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119 - 124
 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς
 ὀμηρικοὺς χρόνους.

125 - 143

ὦς. 96. — **ἠγγεῖτο** = προηγήθη, διὰ νὰ εἰσπαύῃ τὸν ξένον. —
ἔσπετο· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ῥα** = φυ-
 σικά. — **ἔσαν**· 12. — **δόμος**· 83. — **μακρός**· 54. — **δουροδόκη** = θήκη
 τῶν δοράτων (*δοῦρον + δέχομαι*). — **εὐξοος** = ὁ τελείως λελεασμένος,
 στυλπνός. Ἐπίθ. ξυλίων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων**· 87. —
εἶσεν = ἔβλεπε νὰ καθίσῃ (ἑλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — **ὑπό** = ὑποκάτω. —
λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα
 (μόνον δοτ. τῆ *λιτί* καὶ αἰτ. τὴν *λίτα*). — **πετάσσας**· ρ. *πετάννημι*
 = ἀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον**· προσδιορ. θρόνον. — **δαιδάλεος** = τε-
 χνικὰ στολισμένος (*Δαίδαλος*). — **ὁ θρήνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δις. — **πάρ· παρὰ** = πλησίον. — **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον
 τοῦ θρόνου (*κλίνω*). — **ποικίλος**· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλου-
 μιστός. — **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθείς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χειρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θαραπηνίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περί τι). — προχόω· ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἡ πρόχος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προσζέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά. . . — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — τμή = θαραπηνίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρειῶν = κρεάτων (κρεῶν - κρεῶν). — πίνακες = πινάκια. — ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον. — θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θημάτων). — ἐπώχето = ἤρχето κατὰ δικλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπικυαλαμβννομένης. — οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγχεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀνωνομίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήγето, ἀλλ' ἐξηραίνεται εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίριχα οὔτε πηροῦνιχα.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκεῦη καὶ ἐπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειράν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπρέτρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παρανηέω καὶ παρανηέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = κλαθαίκα τοῦ ψωμιοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρὸς ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἡ **κούρη** = κόρη). — **ἐπιστέφωμαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (**ὀνίημι** = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **έδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. ἐδ. - ἐσθίω, ἐδώδιμος Λατ. edo). — **ἐξ έντο** = ἀπέβυλον (ρ. ἔημι = ἀποβάλλω). — **έρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρχηστὺς-ύος** = χορὸς. — **ἀναθήματα** = ἀπραίτητα συμπληρώματα. — **δαῖς-δαιτός**· 26. — **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥά** = βεβάζως. — **αἰίδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**· ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **έρος** (ἔως). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω : **αἰίδω**.

γ) **δμωαί** : δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ ἀλγμυκλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ᾠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φήμιος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας με ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου περικαλλέα.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοῖατο - πεύθοιντο**· ρ. **πεύθωμαι** = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (**πυνθάνομαι - πεύσομαι**).

ἦ καὶ = μήπως καί... — νεμεσσωμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι
 προβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ,τι θὰ σοῦ εἰπῶ. — κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν. — μέλει 151. — ρεῖα = εὐκολα πράγματα (ῥηΐδια, ῥεΐ-
 δια). — βίотος = περιουσία· προβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — νήποινον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — ἔδω = τρώγω· προβλ. 150. — δή-
 που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — ὄμβρος = βροχή. —
 ἐπ' ἡπίρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλς — ἄλός =
 θάλασσα (ἄλας, ἄλιεύς, παραλίος). — κυλίνδω = κυλίω· ἀντικ. ὄσῆ.
 — εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς· προβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπαν. — ἰδοίαιτο — ἰδοῖντο. — ἀρησαίαιτο — ἀρήσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἀφνειός = πλού-
 σιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). —
 θαλπωρῆ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπιγείος (ἐπὶ + χθών). —
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δέ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· προβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εὐλιχρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πόθεν, ἀσύν-
 δετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ ; — εἰς = εἶ = εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ ; — τοι = σοι. — τοκῆς = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως
 δέν... — οὐ τι = οὐδὲλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἡέ-ἦ = ἦ-ἦ — νέον· ἀπίρρ. = νεωστί,
 διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς. — ἔσσι = εἶ. — πατρῷός
 ἔσσι ξεῖνος = συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μετὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μετὰ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο : πευθοίαιτο,
 ἰδοίαιτο, ἀρησαίαιτο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινό-
 μενον κατ' ἔσσι.

— Παρατατικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολυτίμη ὑλικά καὶ ἐπικολίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενούντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὠρισμένως. — **ἀτρέκώς** · 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σὲ πληροφρήσω δι' αὐτά. — **δαίφρων** · 48. — **εὐχομαι εἶναι** · 172. — **ἀτάρ** = αὐτάρ · 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (*φιλῶ + ἐρετμὰ* = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε** · ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν ἤτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον** · κατήλθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρῶμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος + θρόος*). — **μετὰ χαλκῶν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** = στυλνός (*αἶθω* = κίω, λάμπω · *αἶθουσα, αἰθίωψ, αἰθήρ*). — **ἦδε** · δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγκυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακρὰν, ἔξω. — **ὕληεις** = δασώδης (*ῦλη* = δάσος). — **ἐξ ἀρχῆς** = πλαισίθεν, ἀπὸ πλαισίου χρόνιαι. — **εἶ πέρ τε... ἦρωα** · σειρά λέξεων : *εἶ πέρ τε ἐπελθὼν εἶρηαι γέροντα ἦρωα Δαέρετην* = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης. . . — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρωας** · ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — **οὐκέτι** · συναπτ. πρὸς τὸ ἐρχεσθαι. — **ἀπάνευθεν** = μακρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχίαν. — **πήματα πάσχει** · 49. ἐδῶ = τλαιπιωρεῖται. — **ἀμφίπολος** · 136. **βρῶσις** = φαγητὸν (*βιβρώσκει*). — **παρτιθεῖ** · *παρτίθησι* = παραθέτει. — **εὐτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. **ἐρπύζω** · *ἔρπω* = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίαν ἢ ἀπὸ κόπωσιν. — **ὁ γουνός** = ὑψωμα, ἀνωφέρεια (*γόνυ, γωνία*). — **ἀλῶη οἰνόπεδος** = ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γάρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— **νὺ(ν)** = βεβκίως.— **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· **βλάπτοσι κελεύθου** = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— **οὐ-πω... ἀλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — **ζωὸς** = ζωντανός.— **ποῦ** = κηὼς πιστεύω.— **κατερύκεται· πηθῆτ.** τοῦ **κατ-ερύκω**· 14.— **χαλεπὸς** = σκληρὸς, κηκός.— **ἔχω** = κρατῶ, κηκακρητῶ.— **ἐρυκανόω· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω.** — **ὡς** = ὅπως.— **βάλλουσι ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι.— **τελέεσθαι· μέλλ.** τοῦ **τελοῦμαι** = ἐκπληροῦμαι.— **οὔτε τι ἔων** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— **οἰωνός** = πτηνὸν (Λατ. avis, οἰωνός).— **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— **σάφρα** = σκηφῶς.— **δηρόν· δηθά·** 49.— **πατρίς αἴη·** 75.— **οὐδ' εἴ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— **ἔχησι· ὕποκμ.** δεσμὰ καὶ ἀντικμ. τὸν Ὀδυσσεά.— **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— **ὡς κε** = διὰ νά... — **στ. 206** εἰς στ. 169.— **εἰ δὴ** = ἐὰν τῷ ὄντι.— **τόσος** = τόσον μεγάλος.— **αἰνῶς** = κηκαπληκτικὰ.— **ἐπεὶ θαμά...** Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— **θαμά·** 143.— **τοῖον** = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— **πρὶν ἀναβήμεναι** = πρὶν ἀπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσει.— **ἔβαν· ἔβησαν** = μετέβησαν.— **κοῖλος** = κουφωτός.— **ἐκ τοῦ.** 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παρατίθημι = **παρτιθεῖ**

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέλ. ἐλυθ-(ἐλήλυθα) ἤλυθον.

γ) **οἶνοψ πόντος** : Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαίρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθύ χρώμα καὶ τὴν στυλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου. — **ἐς Τεμέσην** : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγἀλὸνησος ἦτο ὀνομασθῆ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— **σιδήρος** : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν καθόδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὀμίλῃ περὶ ἀγταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενικέυσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγκω-
ρισθοῦν σήμερον κί τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. —
μάντις : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ
τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τοὺς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι
διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν
οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἢ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν
ἐξετάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο
καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός
= προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα,
νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· αὐδάω = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**·
179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φῆσι**
μὲν — **αὐτάρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέν-
νησις, καταγωγὴ. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον**
ἔμμεναι· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἦμουν δά. — **τευ**
= τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσῃ
εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρήκα (ἐλλειπτ. ἀόρ.). — **ὄς**
= οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ
τοῦ ὁποίου. — **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐ-
τὴν ὁ Τηλ. μετριάξει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν: ἡ ἐρώ-
τησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μὲν**· βεβ. = πάντως. — **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος
(ρη + ὄνομα). — **ὀπίσω**· χρόν. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς
τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. —
ἐγεινάτο = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον 152. — **δμι-**
λος ὄδε = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετο**· ρ. πέλομαι
= εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖα ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς
παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον πλῆθει νὰ τρώγουν
καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰοιδόν. — **τίπτε**· κατὰ συγκοπὴν : τί
ποτε = ἐπὶ τέλους τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** =
τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. —
γάμος = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— ὑπερφίαλος· 134.— δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν.— δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον.— νεμεσσήσαιτό κεν· 119.— αἴσχεα = ἀπρέπεια.— πινυτός· = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213).— μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230 - 251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφραστοῦν ἀκολούθως ὁ Τηλεμ.— ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν.— δὴ = τώρα.— ἀνείρομαι· 188.— μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο.— ἀφνειός· 165.— ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος.— ὄφρα· χρόν. = ἐφόσον.— ἐπιδήμιος· 194.— ἐβόλοντο = ἐβούλοντο.— μητιάω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις).— θεοὶ κακὰ μητιώοντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοὶ.— αἴστος = ἄφρατος (α + ἰδεῖν).— περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπων, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον.— ἀκαχοίμη· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνομαι, ἄχ).— δάμη· δάμνημι - δάμνημαι = ἀφρνίζω - ἀφρνίζομαι.— δῆμος· 103.— ἡέ· 175.— τολύπευσεν = ἔφερον εἰς πέρας (τολυπέυω = κάμνω τολύπευς ἐρίου, κατεργάζομαι).— τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη.— τῷ· δτκ. χρόνου = τότε.— τύμβος = μνημα.— ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε.— καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐαυτόν.— ὀπίσω· 222.— νῦν δέ· 166.— ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος).— ἄρπυιαι = δάιμονες τῆς θυέλης, θυέλλαι (ἀρπάζω).— ἀνηρεΐψαντο· ἀνερειπτομαι = ἀσπάζω εἰς τὰ ὕψη.— οἴχεται = ἔφυγε, πάει.— ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι).— γόος = θρήνος.— κάλλιπεν = κατέλιπεν.— οὐδέ τι = καὶ δέν.— στεναχίζω = στεναίω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω - στενάχω).— οἶον· 13.— νύ· νῦν = τώρα.— τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά.— τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τεκ - των).— ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— ὕληεις· 186.— κρاناός = τρυχός, βρυχώδης (κρανίον, κέρασ, κράνος).— κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— μνάομαι· 39.— τρύχω = βιάσκαίζω, φθείρω.— στυγερός = μισητός.— τελευτὴν ποιῶ = δίδω τέλος.— φθινύθω = ἀφρνίζω, ρημάζω (φθίνω).— τάχα δὴ = ὠρισμένως γρήγορα.— διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀνωνομίας τις - τινός : τεῦ.

— Αἰολική χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

—'Αφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : κάλλιπεν (κατ-λιπεν).

γ) ἔρανος: Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγίνετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος**: Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις σῆμα, ἧτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί**: Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι**: Προσωποποιήσις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον πρῶθενου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι**: Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασιλεῖς**. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖα κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Πηγελοπῆς. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος**: Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζί μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεῶς.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανκτῶ. — ἐπαλαστήσασα· τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων). — **ὦ πόποι**· ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακὸ ! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλὸν** = πολὺ. — **δεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη**· ὄς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖρας του· νεοελλην. : θὰ ἔβλαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστήρας (ἐφίημι = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον 103. — **εἰ σταίη**· ἡ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα. . . — **ἡ πήληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε**· δυῖκ. τοῦ δοῦρον = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα**· νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρώτην φοράν. — **ἀνιόντα**· χρον. μτχ. ἀνεμι = ἐρχομαι ὀπίσω ἀπό·

— οἶχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἴη = ἕνα ὑπάρχει εἰς αὐτόν, διὰ τὸ ἐξή. — ἰός = βέλας. — χρίεσθαι = διὰ τὸ ἀλείφειν. Τὸ ἀπρμ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν · ὁ Ἴλος. — ῥα = βεβίως. — νεμείζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε. αἰὲν εὐόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε · θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς = πολύ, ἐξαιρετικῶς 208. — ὀμιλήσειεν · ἐξακολούθει ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη. ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = τρυθάναντος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίετο = θά ἔκρινον ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβίως. — ἐν γούνασι θεῶν · ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε · ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑπὸ κτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι · 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω πρμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπώσσει πλγ. ἐρώτ. ἀπαυθῆναι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνίημι = ἀκούω προσεκτικῶς, καταλαβαίνω. — ἐμμάζομαι μύθων = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

278 - 278. ἀγορή · 90. — ἦρωες · ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν 189. — πέφραδε · πρμ. τοῦ φράζω = λέγω ὁ πρμ. δηλοῦ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκιδναμαι · σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι · προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — ἐφορμᾶται = παρκακινεῖ. — γαμείεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δευτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ τῆς οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι · μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = εἰσιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά. ἴδε πρμ. — ἔοικε = ἀρμόζει. — παιδός · ἡ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἐπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μὴ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί τῆς μὴ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἢ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπώσσει.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολύ : πολλόν.

— κ ἀντὶ χ (Ἰων.) : οὐκί.

γ) ἔχων πῆληκα...: Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ πῆληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρυς. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώοντο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνος. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ ἀσπίς τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο πλαισίωτον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ πικραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμώνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὀμφαλός (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα). — Τὰ δόρατα εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (δόρυ = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121, ἔγχος. — **Ἐφύρη**: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτιαν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἠλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερὰ τῆς βότανου. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἠπείρου διήλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης**: Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρ μὲγα δυναμένοιο**: Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατοῦσε εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταίμνηστρας. — **τὰ ἔδνα**: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἐδίδεν ἔδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποῖαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὁμως ἐπειτα ἐλεπτόνθησαν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— **αἶ κε** = ἔάν.— **πίθηαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω).— **ἄρσας**· ἄραρισκω νῆα = κη-
ταρτίζω, ἐτοιμάζω, πλοῖον.— **ἑρέτης** = κωπηλάτης (ἑρετμά, φιλήρετμος·
181).— **ἑείκοσιν** = εἴκοσιν.— **πευσόμενος**· 94.— **δὴν**· **δηθά**· 120.—
οἰχομένοιο· 135.— **βροτός**· 32.— **ἡ ὄσσα** = φῆμη, ἥτις διχθίδεται
ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.— **μάλιστα** = συ-
χνότατα.— **τὸ κλέος** = ἡ εἰδησις.— **εἶρομαι**· 188.— **ὄς**· δεικτ.— **δεύ-**
τατος = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος.— **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέρον-
τες χαλκίνοὺς θώρακας.— **βίοτον-νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίσῃ.— ἧ
= βεβαίως τότε.— **τρυχόμενός περ**· ἔναντ. μτχ. **τρυχομαι** = ὑποφέρω.—
μηδ' ἔτ' ἐόντος· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεῶτος**.— **δῆ** = τότε πλέον.—
σῆμα χέω = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ
πρόκειται περὶ κενοταφίου.— **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ.—
κτερεῖζω = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— **ἔοικε**· ὑπκμ. **κτερεῖζαι**.

293 - 305. **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω.— **φράζομαι** = σκέπτομαι·
φράζεσθαι· ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ.— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ**
θυμόν· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ
ἀποφάσισε.— **ὄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— **ἀμφα-**
δὸν = ἐν φανερῶ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (ἀναφανδόν).— **οὐδέ**
τι = καὶ οὐδόλως.— **νηπιάας ὄχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρί-
ζω.— **τηλίκος** = τόσοσιν μικρός.— **αἶω** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν
ἔχεις ἀκουστά.— **πατροφονῆτα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του.— **δολόμη-**
τις - ιος = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις).— **κλυτός** =
ἀκουστός (κλύω = ἀκούω).— **ἔκτα**· ἄορ. τοῦ κτείνω.— **φίλος**· κλητκ.
ἄλκιμος = δυνατός (ἀλκή = ρώμη).— **ἔσσο(ο)**· προσκτ. τοῦ εἰμί β'
πρόσ.— **ὄψιγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὄψε + γεν - γενε -).— **εὖ λέγω**
= ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.— **θοή**· 260.— **ποῦ** = ὡς φαντάζομαι.— **ἄσχα-**
λάω· **ἄσχάλλω** = στενοχωροῦμαι.— **μένοντές με** = ἀναμένοντές με.—
σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151).—
ἐμπάζομαι· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ. τοῦ εἰμί : ἔσσο.
— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : ἑείκοσι.

γ) ἐρέτησιν ἐείκοσιν : Τὰ ἐπιβατικά πλοῦα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) ἐεικόσοροι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι.— χαλκοχίτωνες : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέριματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὴν ἀντέχῃ περισσό-τερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες.— σῆμα... κτέρεα : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 316. στ. 306 = 213.— ἦτοι = ὠρισμένως.— φίλα φρο- νέων = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν.— ὥς τε = καὶ καθὼς.— λήσσομαι · 57.— ἄγε νῦν · μὲ πρρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ.— ἐπιμένω = μένω ἀκόμα.— ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο = ἂν καὶ εἴσαι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου.— ὄφρα · τελικ. = ἕνα.— λοεσσάμενος = λουσσάμενος.— τεταρπόμενος = ταρπόμενος · μ. ἀόρ. β' τοῦ τέρπω μὲ ἀναδιπλ.— τὸ κῆρ = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σηκασίας τοῦ φίλος · 60.— κίω = πορεύομαι · 22.— χαίρων ἐνὶ θυμῷ = μὲ χαρούμενη καρδιά.— τι- μήεις = πολῦτιμος.— κειμήλιον = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (κεῖμαι).— ἐξ ἐμεῦ · ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. ἔτι = περισσότερον χρόνον.—κατερύκω · 14.— λι- λαίομαι · 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σηκντικόν.— ὁδοῖο = νὰ ἐξελ- λουθήσω τὸν δρόμον μου.— ὅττι κε · ὅτι ἂν = ὅ,τι δῆποτε.— ἄνωγα · 269.— αὐτίς ἀνερχομένω = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν.— δόμεναι · δού- ναι · ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ.— φέρομαι = πείρνω μαζί μου.— καὶ ἔλων = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς.— ἀμοιβῆ = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. ὄρνις ὡς = καθὼς πτηνόν.— ἀνόπαια · ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγ- γίτου (τὸ ὀπαιον).— διέπτατο · διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου.— τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ.— μένος = τόλμην.— ἔ = αὐτόν (γραμμ. τυπ. 17). — πάροιθεν = ἔμπροσθεν, προηγούμενος.— φρεσὶν ἦσι · εἰς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του.— θάμ- βησεν · θαμβέω = μένω ἐκθαμβος.— οἶσατο · οἶομαι = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι.— **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.— **ἐπώχето**· ἐπιόχομαί τινα = πηγαίνω πρὸς τινα.— **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς.— **ὁ φῶς - φωτός** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. "Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὄπλα κ.τ.π.).— **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ **δπαίου** καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πρὸς γματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν.— **αἰίδω**· 154.— **περικλυτός** = περίφημος (κλυτός 300).— **ἦατο**· ἦντο, ἦμαι = κάθημαι.— **λυγρός** = θλιβερός.— **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— **ὑπερωίθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφου.— **θέσπις** (θεὸς + ρίζ. σеп., πρβλ. ἔννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ἔσμα.— **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε.— **περίφρων** = συνετός.— **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της.— **οἶος**· 13.— **ἄμα** = μαζί.— **ατῆ ῥα** = ἐστάθη.— **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγιῶν ξύλον τῆς θύρας.— **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς.— **ποιητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου.— **ἄντα** = ἐμπρός.— **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της.— **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ.— **λιπαρόν** = λαμπρόν, πολυτελές.— **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω).— **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκάτερωθεν αὐτῆς.— **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ.— **θελκτήρια** = ἔσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά.— **κλείω** = κλείω, κλείζω = ὑμῶ.— **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἶειδε.— **παρήμενος** = παρακαθήμενος.— **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε.— **λυγρός**· 327.— **τείρω** = διατρύω, κατατρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά.— **μάλιστα** = περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.— **καθίκετό με** = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — **ἄλαστον** = ἀλησμόνητον. — **τοίην κεφαλὴν** = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — **κλέος** = δόξα, φήμη. — **κλέος εὐρύ** = δόξα ἀπλωμένη. — **καθ' Ἑλλάδα** = ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. **τί τ' ἄρα** = καὶ διατί λοιπόν. — **φθονέω** = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — **ἐρίηρος** = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραοίσκω = ἀρμόζω). — **ᾄπη** = μὲ ὅποιον τρόπον. — **ὄρνυται οἱ νόος** = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — **οὐ τοι αἴτιοι** = δὲν σοῦ πταίουν. — **ποθί· ποῦ** = ἴσως, φκντάζομαι. — **ἀλφηστής** = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — **νέμεσις γίγνεται τινι** = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — **οἶτος** = κκκὴ μοῖρα. — **τὴν· δεικτ.** = ταύτην. — **ἐπικλεῖζω** = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — **ἀκουόντεσσι** = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — **ἀμφιπέληται** = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — **ἐπιτολμῶ** = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — **φῶς· 324.** — **τὰ σὰ αὐτῆς** = τὰ ἰδικὰ σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — **κομίζω** = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — **ἰστός** = ὁ ἀργαλειός (ἴσταμαι). — **ἠλακάτη** = ἡ ρόκα. — **ἐποίχομαι ἔργον** = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — **μῦθος** = τὰ λόγια. — **ἄνδρεσσι μελήσει** = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — **τοῦ κράτος ἐστί** = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. **θαμβέω· 323.** — **πάλιν βεβήκει** = ἐπέστρεψε. — **οἶκόνδε** = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — **πόσις· 15.** — **ᾄφρα** = ἕως ὄτου. — **βάλε οἱ** = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς **ντ : ντεσσι** : ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων : **κραδίη (καρδίη)**.

γ) **λυγρὸν νόστον** : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — **κρήδεμνον** : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποῖον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποῖον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — **ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε** : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὀμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν ἀοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσαγωγὴν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.** Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί:** Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἑλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ἕμῳς τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται:** Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀχροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— *Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερεῖα: ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.*

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ε

29 - 54

α) 29 - 42. **αὔτε** = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — **τά τ' ἄλλα** = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — **εὐπλόκαμος:** α 86. — **εἰπεῖν:** ἀπρμφ. μὲ σιγμ. προστ. — **νημερτέα βουλήν:** α 86. — **31** = α 8. — **πομπή** = ὄδηγίς, συνοδεία. — **σχεδίη** = προχειρῶς κατασκευασθὲν πλοῖον. — **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — **πῆμα:** σ 49. — **ἤματι εἰκοστῷ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — **ἐρίβωλος** = μὲ πολλοὺς βώλους. εὐφορος (*εἶρι* = πολ + *βῶλος*) ἐπίθ. τῆς γῆς. — **ἀγχίθεος** = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (*ἀγχι* = ἐγγύς + *θεός*). — **γέγασα** — *γένεονα* (ρ. *γίγνομαι*). — **περὶ κῆρι** = μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ *κῆρ* = καρδία). — **θεὸν ὧς:** ὧς θεόν. — **ἄλις** = ἀρκετά, ἄφθονοι. — **ἐσθής:** α 165. — **ἐξήρατο:** ρ. *ἐξάουμαι* = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἀπήμων** = ἀβλαβής (*ἀ* + *πῆμα*). — **λαχῶν:** *λαχάνω* = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — **ληϊς-ίδος** = λάφυρα. — **ἡ α' α' =**

τὸ μερίδιον. — ὤς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑπόροφος = με ὑψηλὴν ὄροφόν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπ ἠθεσε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — διακτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθύς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκός (α + μ (β) ροτός). — μίν· α 95. — ἡμὲν ἠδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ· καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (α + πέραις). — ἄμα πνοιῆς = μὲν με τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῇ ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλω = μχεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατὺς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πκτώ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — σεύομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ἄρνις· α 320. — κόλποι ἄλδος = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω - ομαι. — ἄλμη = ἀλμυρὸ νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μέσ. φωνήν : ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : ἐσμί-ἐσσί-ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν : πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσι).

γ) Σχερίη : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, κυχώμενοι ὅτι κατὰγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἰσαν : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβίμως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπὸ τῶν ἡμῶν. — Πιερία : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πρῆμ. σημ.). — πολέεσι κύμασι : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπιθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητῆς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυματομένης θαλάσσης.

α) τηλόθι (α 22) έοῦσαν = μεμακρυσμένην. — ένθα· χρον. — ίοειδής = ό έχων όψιν ύου, ίόχρους. — ήπειρόνδε = πρός τήν ζηράν. — ήιεν· προτ. τοῦ είμι - ήει. — όφρα· χρον. = έως ότου. — σπέος· α 15. — τῶ· αναφορ. τῶ ένι = έν τῶ όποίω. — ναίω· α 51. — τέτμεν· α 218. — έσχαρόφιν· πτ. γεν. έσχάρα = έστία. — όδμη = όσμή (όζω, όδωδα). — ή κέδρος· δένδρον όμοιον με τήν έλάτην. — εύκέατος = πού σχί- ζεται εύκόλως (κεάζω = σχίζω). — τό θύον· κυπαρισσοειδές δένδρον με εύῶδες ξύλον. — όδωδα = μυρίζω, εύωδιάζω. — δαίομαι = κάιο- μαι (δάξ, δανός). — άοιδιάω = τραγουδῶ. Έκτεν. τύπος τοῦ αείδω· (άοιδή). — ή όψ-όπος = ή φωνή. — έποιοχομένη ίστὸν = πηγαινοερ- χομένη εις τὸν άργαλειὸν της. — ή κερκίς = ή σκίτα. — ύλη· α 186. — τηλεθώσα = πολὺ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' αναδιπλ. τύπος τοῦ θάλλω). — ή κλήθηρ = δένδρον, ή κλήθρα. — ή αΐγειρος = ή λεύκη. — τανυσίπτερος = πού άπλώνει τὰ πτερά της (τανύω = τεντώνω). — εύνάζομαι (εύνη) = κοιμῶμαι· έπί πτηνῶν = κουρνιάζω. — ό σκῶψ = είδος γλαυκός. — ό ίρηξ = ό ίέραξ. — ή κόρώνη = ή κουρούνια. Λέγε- ται τανύγλωσσος, διότι εκτείνει τήν γλῶσσαν, δια νά φωνάζη· όθεν τανύγλωσσος δύναται νά έρμηνευθῆ με τὸ νεολλ. φωνακλοῦ. — εινά- λιος = θαλασσινός (έν άλί). — τῆσι μέμηλεν = πού άγαποῦν τὰ της θαλάσσης· μέλει μοί τι = με άπασχολεῖ κάτι. — ή δέ αύτοῦ = κί νά έδῶ. . . — ή ήμερίς = κλημκαριά. — ήβῶσα· ήβάω = είμι εις τήν άκμήν της ήλικίας μου· ήμερίς ήβῶσα = κλημκα θαλερόν. — τεθήλει. θάλλω = έχω άφθόνους καρπούς. — τετάνυστο· τανύομαι = άπλώνομαι· έξείεις· α 145. — πίσυρες = τέσσαρες. — λευκόν = διαυγές, κρυσταλ- λένιο. — τετραμμέναι άλλυδις άλλη = έστραμμέναι ή κάθε μία πρός άλλην διεύθυνσιν. — άμφι (έπίρρ.) = γύρω. — μαλακός· δια τήν πολλήν χλόην. — θήλεον = έθαλλον. — ένθα· τοπικ. — έπειτα = ύστερ' άπ' όλα αυτά, δηλ. άπό τήν τόσον φυσικήν καλλονήν. — θηήσαιτο· θεάομαι = θεω- ρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — ήσιν· κτητ. = έαίς φρεσίν = εις τήν ψυχήν του.

β) Διατήρησις τοῦ δ πρό τοῦ μ : όδμη (όσμή).

— Κατάληξις άρχαίων πτώσεων : οφι(ν) : έσχαρόφι (ν), δα- κροφιν.

— Αίολικός τύπος τοῦ τέσσαρες : πίσυρες.

γ) τὴ νῆσον· α 50,85.—πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χροῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὅποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — ἰστὸν ἐποικομένη: Ἐπειδὴ ὁ ἰστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνη καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα. — ὕλη δὲ σπέος ἀμφί... Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξτε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπῳσι τοῦ κάλλους;

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον. — ἐῷ θυμῷ = μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν του. — εἰς ἤλυθεν = ἐμβῆκε μέσῃ. — ἄντην ὄρῳ = ἀντικρούζω. — οὐδὲ ἠγνοίησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — διὰ θεάων· α 14. — γάρ τε· καὶ γὰρ = διότι, ἄλλως τε δέν. — ἀγνώσ-ῶτος = ἄγνωστος. — πέλομαι = εἰμί. — οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἄν. — ἀπόπροθι = μακρὰ. — ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — οὐδὲ = ἀλλὰ δέν. — μεγαλήτωρ-ορος = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἦτορ). — ἔτετμε· α 218, ε 58. — ἔνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — στοναχῇ = στεναγμὸς (στενάχω, στένω). — ἐρέχθω = σπαράσσω, βασανίζω. — ἀτρύγετος· ε 52. — διερκέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρομαι = κοιτάζω). — λείβω = χύνω.

85 - 91. ἐρεείνω = ἐρωτῶ. — ἰδρύω = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη. — φαιινός = φωτεινός, λαμπρὸς (φάος - φῶς). — σιγαλόεις = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — τίπτε· τί ποτε = διατὶ ἄρα γε. — χρυσόρραπισ = ποὺ κρατεῖ χρυσοῦν ράβδον (ῥάπ-ράβδος). — εἰλήλουθας = ἤλθες. — αἰδοῖός τε — φίλος τε = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — πάρος· α 21. — θαμίζω = ἐρχομαι συχνά. — αὐδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετηῦδα, προσηῦδα). — φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — τελέω = ἐκτελῶ. — ἄνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269. — εἰ. . . γε = ἐὰν βεβχίως. — τετελεσμένος = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ περελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατόν νά ἐκτελεσθῆ καί τώρα = δυνατόν. — **ἔπειο** · προστ. τοῦ ἔπομαι. — **προτέρω** = παρῆκει. — **πάρ θείω τοι** = νά σοῦ πρᾶθῆσω. — **Ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92-96. **ἀμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσσασα** · ἀμπλημι = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἠτοίμασεν εἰς τὸν κοατήρα (κεράννυμι). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἤσθε** · ἔσθω - ἐσθίω. — **ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμύζω, στερεώνω).

97-115. **εἰρωτᾶς** . . **θεόν** · σειρὰ λέξεων : εἰρωτᾶς (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως** · ἐπίρρ. τοῦ νημερτής· α 86. — **ἐνισπήσω** · μέλλ. τοῦ ἐννέπω· α 1. — **κέλευαι** · κέλομαι· κελεύω. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· ἄνωγα· α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἀ + ρίζ. σπ-). — **ἄγχι** · α 157. — **ἱερά ρέζω** · α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κανένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αἰγίοχος** = ὁ Ζεὺς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελεθεῖν** · παρεξείμι = παραβῆνω. — **ἄλιόω** = ματαιώνω (ἄλιος = μάταιος). — **τοι παρεῖναι** · εἶναι παρὰ τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρός** = πολυπαθής, δυστυχής (διζύς = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσῃς ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἶσα** · ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν** · ἐπιτατ. τοῦ νόσφιν = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅ, τι).

γ) **ἐν θρόνῳ φαεινῶ σιγαλόεντι** : Ἀπὸ ὅ, τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφρατᾶζοντο καὶ τὰ ἐπιπλά καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν κλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἐνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82-84 κριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἥρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβεράν αἰχμαλωσίαν του. — **ἀμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφρατᾶζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γέονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νά τονώνουν καὶ νά τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτησίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων.— **αἰγίοχος**: Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἐκρηξίν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστυ Πριάμοιο**: : Εἰς τὸ Ἰλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέροντος ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς**: ε 149.— **μεγαλήτωρ**: ε 81.— **πότνια**: α 14.— **ἦιε**: ἦει.— **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον.— **ἐπικλύω**: μετὰ γεν. = ἀκούω.— **ἄγγελία** = μήνυμα, προσταγή.— **τῷ ὄσσε** δυῖκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί.— **σακρυόφιν**: ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω.— **κατείβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἶβω καὶ λείβω = χύνω).— **αἰῶν** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ.— **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του.— **οὐκέτι ἦ νδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ. - ἠδύς).— **ἰαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ ἰαύω = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως.— **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποὺ τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲ τὴν ἤθελεν.— **ἦμαρ**: α 9.— **ἄμ** = ἀνά.— **ἡ πέτριη** = ὁ βράχος.— **ἡ ἠίων-όνος** = ἀκτὴ τῆς θλασσης.— **157-158** = ε 83 - 84.— **ἄγχοῦ**: ἄγχι: α 157, α 101.— **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχισμένη. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ - σμόςος). — **μῆ μοι**: δοτ. χρυστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μὴ. . . — **δδύρομαι** = θρηνηῶ.— **αἰῶν**: ε 152.— **πρόφρασσα**: θηλ. τοῦ πρόφρων = πρόθυμος (πρὸ + φρήν). — **δούρατα**: δόρυ - δούρατος: πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος Ἴππος, δόρυ). — **χαλκῶ**: δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμών = ἀφοῦ κόψης με χάλκινον πέλεκυν.— **σχεδίη**: ε 33: βλ. κατωτ. πραγματικά.— **ἔκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσσι τὰ δύο καταστρώματα πρῶτος καὶ πρῶτης.— **πῆξαι**:

ἀπρμφ. ρ. πήγνυμι = στερεώνω.—ύψου=ύψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ζύλων τῆς σχεδίας.—ήεροειδής = ὀμιχλώδης (ήηρ-ήερος=ὀμίχλη).—μενο+εικής = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (μένος + εἶκα).—ἄ κεν ἐρύκοι· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—τό εἶμα-τος = ἔνδυμα (ρίζ. ἔσ.-ἔσσυ-μι ἔσσυμι - ἀμφιέννυμι).—οὔρος = οὔριος ἄνεμος.—ἀσκηθής = ἀβλαβής. αἱ κε = εἰάν.—μευ = μου.—φέρτερος = ἀνώτερος.—κρήναι· κρήνας = δρῶ, ἐκτελεῶ.

β) αἱ ἀντὶ εἰ. Συνήθως αἱ κε = εἰ, ἄν, εἰάν.

— Τροπή τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : ἀμ-πέτρησι (ἀνὰ πέτρησι)· κάμμορε (κάτ (σ) μορε).

— Γεν. α' προσ τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ : μεῦ καὶ ἐγγλ. μευ. " Ἄλλοι τύποι : ἐμέο, ἐμεῖο καὶ σπαν. ἐμέθεν.

γ) τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὅλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του. — ἀρμόζεο εὐρείαν σχεδίην : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικῶς ὀδηγίαν πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμολοῦν πρῶτον κορμὸ δένδρων (δούρατα μικρὰ) πελεκημένοι κιλιά, διὰ ν' ἀποτελεσθῆ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποῖον θὰ ἐπιπλέη. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συναρμολογῶν κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο κτιστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μετὰ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προεφύλαξε δὲ τριγύρω μετὰ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριᾶς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. ῥίγησε· ῥιγέω = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ῥίγους, ἀνατριχιάζω. — πολύτλας = πολυπαθής, καρτερικὸς (ρίζ. τάλ. - τλήναι α 87).—ἄλλο τι· κτηγμ. τοῦ τόδε = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—μήδομαι = σκέπτομαι (μῆτις, πολύμητις, μητιόων· α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— **πομπή** = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — **ἢ κέλειαι**· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (*κέλομαι*· ε 98).— **τὸ λαῖτμα** = βυθός, χάος· *λαῖτμα θαλάσσης* = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— **ἀργαλέος** = δύσκολος, σκληρὸς (*ἔργον* = κάτι πολὺ δύσκολον).— **νῆες εἶσαι** (*ἴσαι*) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— **ναῦς ὠκύπορος** = γοργὸν πλοῖον (*ὠκύς* = ταχύς).— **ἀγάλλομαι** = χαιρῶ.— **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** = πλοῖα ποὺ χαιρόνται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.— **οὐδ' ἂν ἐπιβαίην** = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— **ἀέκητι**· α 79.— **σέθεν** = σοῦ.— **εἰ μὴ τλαίης** = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (*τλη-τλα-τολμῶ*).— **μέγαν ὄρκον** = ἐπίσημον ὄρκον.— **πῆμα**· α 49.— **μὴ βουλευσέμεν** = ὅτι δὲν θὰ..

180 - 191.— **μείδησεν**· *μειδάω* - *μειδιάω* = *μειδιῶ*.— **κατέρεξε χεiri** = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.— **ἔκ τ' ὀνόμαζε** = τὸν ὠνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἀφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.— **ἀλιτρός** = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (*ἀλιταῖνω* = ἀμαρτάνω, *ἀλιτήριος*).— **ἀποφώλιος** = ἀχρηστός, μάταιος, ἀκαιρός.— **οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς** (*ἔσσι*) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— **οἶον τὸν μῦθον** = τί εἶδους λόγον.— **ἐπιφράζομαι** = σκέπτομαι.— **ἔστω... τόδε** = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— **νῦν**· συμπερ. καὶ χρόν. = λοιπὸν τώρα.— **κατειβόμενον**· ε 132.— **πέλει** = ἐστί.— **ἄσσα** = ἅττα = ἅτινα.— **μῆδομαι**· ε 173.— **χρειῶ** (*χρεῶ*)· 225 = ἀνάγκη.— **ἴκω** = *ἰκάνω* = φθάνω, ἔρχομαι.— **ὅτε με χρειῶ τόσον ἴκοι** = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— **νόος** = σκέψις, ψυχή.— **ἐναίσιμος** = δίκαιος, λογικὸς (*ἐν* + *αἴσα* = τὸ προσῆκον).— **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι** = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσθ.— **θυμὸς σιδήρεος** = σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἀντων. β' προσ. : **σέθεν, σεῖο, σεῦ** (πρβλ. καὶ *ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ*).

γ) **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— **νῆες εἶσαι** : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : μέλαινα νῆες, εὐσσελμοὶ (σέλημα = κατὰστρομα), κοῖλαι, εἶσαι κ.κ. — τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ : Ἡ Καλυψὴ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἤτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτιν καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρις καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. ἠγήσατο ἠγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — καρπαλίμως = μὲ γοργὸν βῆμά. — ἴχνιον = ἴχνος. — ἴξον· μεικτ. τύπ. ἀόρ. ἀ' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω. — σπείος· σπέος· α 15. — (ἐ)τίθει πάρα = παρέθετε. — πᾶσα = παντὸς εἶδους. — ἐδωδή· ε 95. — οἶα = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — ἀντίον = ἀντικρῦ. — ἴζω· ἀμβτ. = κάθημαι. — δμῶή· α 147. — οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ'· α 149.

201 - 213. (ἐ)τάρπησαν· τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — ἐδητύς, ποτής· α 150. — τοῖς μύθων ἤρχε = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν. — διογενής = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διαγέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — οὕτω δὴ = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὴ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — χαῖρε = νὰ πᾶς στὸ κελό. — ἔμπης = ἐν τούτοις, πρὸ ὅλα αὐτά, δηλ. πρὸ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. — εἰ μὲν = ἂν ὅμως. — γέ· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — αἶσα· ε 40. — κῆδος· α 244. — ἀναπίμπλημι = ὑπομένω, τραβῶ· ἀπίμπλημι = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι. — αὔθι· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — ἐνθάδε — αὐτόθι· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνούσες ἀπ' ἐδῶ. — φυλάσσοις τότε δῶμα· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — ἰμειρόμενος· α 41. — ἄλοχος· α 36. — ἐέλδομαι = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — αἰὲν ἡματα πάντα· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ ποῦ. . . — οὐ μὲν θην. . . εὐχομαι εἶναι· ἢ σειρὰ τῶν λέξ.: εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἐκείνης.— θὴν = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον.— εὐχομαι = καυχῶμαι.— χερείων· χείρων = κατωτέρα.— τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά.— ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμὲι καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν. αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν.— οὐδὲ ἔοικεν = οὐτε εἶναι πρέπον.— εἶδος = μορφή, κάλλος.— ἐρίζω = συνκγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνια· κλητ. τοῦ πότνια· α 14.— χῶομαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ.: μοι τόδε.— πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους. . . — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα.— περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀνάστημα.— εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζη κανεῖς.— ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ.— ἐέλδομαι· ε 210.— τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ριζ. τλα-τλη - τάλας). — ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγις - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: * Ἦσαν κατώτεροι νύμφη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. *Ιδ. α 331.— ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαίρει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον.— τῶ = αὐτῶ.— ἄρα = πλεον.— πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε.— εἶμα· ε 167.— ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίεις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα προθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα.— ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σχεδίας.— τὸν ἕτερον = τὸν ἓνα — ἕτερον δὲ = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν.— τὰ ἦα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμα). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκκος.— ὄψα = προσράγια, φαγώσιμα.— μενοεικῆς· ε 166.— οὔρος· ε 167.— προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω.— ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. με

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερὸς, εὐνοϊκός. — **λιαρὸς** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω). — **πηδαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἦμενος. — **ιβύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ὄψε** = ἀργία. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεῦω** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἷη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερμωρ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τήν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σχιόεντα**· κτηγρμ. = ὡς σκιά. — **ᾄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου. . . — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ῥινόν** = ἡ ἀσπίς. — **ἐν ἡεροιιδεί πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες**: Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βούτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἀρκτούρου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἀρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἀρκτος**: Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἀρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἀμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὀρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὀκεανόν. — **Ὠρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσι τὰ κυνικά κλύμακτα. — **Ὠκεανός**: Ἡ μεγάλη ἐκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἀρκτον;

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἴδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259.—κρείων· α 45.—ἐνοσίχθων· α 74.—τηλόθεν· α 30.—Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων.—εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.—ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.—χώομαι· ε 215.—κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός.—κάρη· α 90.—προτί = πρὸς· μυθήσατο προτί δν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του.—ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως.—ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν.—μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.—ἄμφ' Ὀδυσσῆι· α 48.—ἐμεῖο = ἐμοῦ.—καὶ δὴ = καὶ νά.—σχεδὸν = πλησίον (ἔχω).—πεῖραρ-ατος = σχοίνιον, παγίς.—οἰζύς-ύος = συμφορὰ (οἰζυρός).—ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε.—ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρά λέξ.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω.—ὀροθύνω = ἐξεγείρω.—(ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω).—σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου.—ὀρώρει νύξ = ἀποτόμῳ ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν-ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως.—δυσασῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ.—κυλίνδω = κυλύω — λύτο· ἔλυτο, ἐλύμην, μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν.—ὄχθησας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν.—μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχῆ.

299. - 312. δειλός· δειλαιός = δυστυχής.—νύ· α 32.—μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρός = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον.—τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δαίδω = φοβοῦμι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια.—νημερτής = σωστός.—μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν.—ἀλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν.—τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς.—οἴοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει =

στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρηκτικῶς. — **σῶς** (σόος) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — **αἰπὺς ὄλεθρος** · α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγὼ** = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — **ᾄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονευόμην. — **ἐπισπεῖν** · **ἐφέπω** = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (**πότμος** = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκήρεα** · α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῷ** = τότε · α 239. — **κτέρεα** · α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἴμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (**μείρομαι, μόρος**). — **ἀλῶναι** · ρ. **ἀλίσκομαι** = ν' ἀφηνισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄρ. τοῦ ρ. **λύω** ἄνευ τοῦ **-σα** : **λύμην-λύτο**. — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. **δόρυ**. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα**.

γ) **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαίνα** : Κοντᾶρι καταλῆγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρείδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρείδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτῖν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατώρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν** · **ελαύνω** = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσόμενον** = ὀρηκτικὸν (**ἐπισσεύομαι** = ὀρμῶ · ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε · ρ. **ἐλελίξω**. — **προέηκε χειρῶν** = ἄφηκε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χέρια του · ρ. **προτήμι**. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** · ρ. **ἄγνυμι** = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. —

τὸ σπεῖρον = τὸ ἰστιόν (σπεῖρω, τυλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον). —
 ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστιόν, ἀντένα.—
 θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθὺς ἀμέσως. —
 ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμήν.— πόρε = ἔδωκε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω).— ὄψε
 δὲ δὴ = ἀργὰ τέλος πάντων.— κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90.— κελα-
 ρύζω· λέξ. ἠχοποίητος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζει
 πολὺ. — οὐδ' ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του.— ἐπελήθετο·
 α 57.— τειρόμενός περ = παρ' ὅλην του τὴν ἐξάντλησιν.— μεθορμη-
 θεις = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδιάν. — λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι. — ἀλεείνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ.—
 φορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φοράν τῶν κυμάτων.— ὀπω-
 ρινός = φθινοπωρινός (ὀπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι,
 μπερδεμένοι ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην.— προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος
 ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδιάν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς.— εἴξασκε· θαμιστ.
 τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὐρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνε-
 μον, τὸν Ζέφυρον.— διώκειν· ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης : Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεο-
 ελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐπο-
 χήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετε-
 χειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνου ἀνεξά-
 λειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνης τῶν στίχων
 328 - 330.

333 - 253

α) τὸν δὲ ἶδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε.— καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρά
 = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὁμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν· ρ. μείρομαι = λαμβάνω μέρος. — ἀλῶμαι = περιπλανῶμαι. — ἄλγε' ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — πολυδέσμος· ε 33. — κάμμορε· ε 160. — ὠδύσατο· α 62. — ἐκπάγλως = σφοδρῶς. — ὅτι σοι φυτεύει = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — οὐ μὲν δὴ = ἀλλὰ πάντως δέν... — καταφθίω· μτβ. = ἀφανίζω. — μενεαίνω = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μένος = ἐπιθυμία σφοδρά). — μάλ' ὦδε = ἀκριβῶς ἔτσι. — ἔρξαι· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρω· α 293. — ἀπινύσσω = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — κάλλιπε = κατάλιπε. — νέω = πλέω, κολυμβῶ. — ἐπιμαίομαι = τείνω, ἐπιδιώκω. — νόστος· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφιξίς. — ἐπιμαίεο νόστου = κοίταξε νὰ φθάσης. — ἀλύξαι· ἀλύσκω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφύζομαι. — τῆ· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδοῦ, πάρε ἐδῶ. — κρήδεμνον· α 344. — τανύω = ἀπλώνω. — ἄμβροτον = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — οὐδέ. . . δέος (ἐστὶ) = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — ἐφάψαι· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — ἄψ = πάλιν. — βαλέειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. βάλλω = ρίπτω. — πολλὸν ἀπό = πολὺ μακριὰ ἀπό. — ἀπονόσφι τραπέσθαι = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — ἡ αἶθυια = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) Ἰνώ : Ἡ τοῦ ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίης. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μὲ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — καλλίσφυρος : Ἡ ἐπική ποιήσις ἐξαιρεῖ συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. ἐυπλόκαμος νύμφη, γλαυκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ.ἄ.

α) 354 - 346 **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - *μέριμνα*). — **355**· βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις...** ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (*δέδια*). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα**· συναπτ. πρὸς τὸ **πέισσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακρὰν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπωρωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = *φενκτὸν εἶναι* = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω**· ε 342. — **ἄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρκμ. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἄρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσις. — **ἀρήρη κεν ἄρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· δε 222. — **διὰ τινάσσω** = διαλύω. — **νήχομαι· νέω**· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ὤρσεν ἐπί** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (*ὄρσνυμι*). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (*ἐπιτατ. ζα + ἄημι*). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (*κάρφος* = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐζηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπί. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς - ἄλός** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά...· *μέμονα*· πρκμ. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376**· βλ. στ. 285. — **ἀλώω**· προστ. τοῦ *ἀλῶμαι*· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεοὶ ἄνθρωποι. Πρβλ. Μ 35 ἀγγίθει *Φαίηκες*. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλά...** **κακότητος**· σειρὰ λέξ.: *ἀλλ' ἔολπά οὐδ' ὡς σε ἀνόσσεσθαι κακότητος*. — **ἔολπα**· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλπομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. ἴμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλλίτριχες· καλλίθριξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἶ· δοτ. κτητ. — ἔσιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὤρσε ἐπὶ = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγνωμι. ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ-κηρὸς = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμός γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς ὃ κεν μιγήης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βιβανίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. καλλίτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπῆς ἄρμα. — Αἰγαί : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαιῆς, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1 - 12. ὡς· α. 6. — ἐνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἄρημένος = ἐξητλημένος, τακτισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναίω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορὸν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἀγχι· 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικός (ὑπὲρ + ἀνήρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτοῦς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὀνόμ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶνω. — ἄγε· ἤγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσε· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφρηστής· α 349. — ἀμφρὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = κλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ-κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄιδος. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄιδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένης ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

13 - 14. **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **μητιάω** = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — **βῆ δ' ἴμεν** = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — **πολυδαίδαλος** = κατεσκευασμένος μὲ τέχνην, μὲ πολλὰ ποικίλματα. — **ῶ ἔνι**· ἐν ῶ. — **κούρη** = μία κόρη. — **φυὴν καὶ εἶδος**· ε 212 καὶ 213. — **πάρ· παρὰ** = πλησίον. — **ἀμφίπολος**· α 136. — **χαρίτων ἄπο**· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. — **σταθμοί**· α 333. — **θύραι** = θυρόφυλλα. — **ἐπέκειντο** = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — **φαινός**· ε 86. — **ἐπέσσυτο**· ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ, σπεύδω. — **τὰ δέμνια** = κλίνη. — **εἰδομένη κούρη** = μὲ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — **ναυσικλειτός** = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καραβοκύρης (ναῦς + κλειτός = ἔνδοξος). — **οἱ· τῆ Ναυσικᾶ**. — **ἡ ὀμηλικίη**· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — **χαρίζομαι θυμῶ** = εἶμαι ἀγαπητός. — **εἰσαμένη**· ἀόρ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. **φι**: βίηφι.

γ) Ἑπέρεια: Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων. — **Κύκλωπες**: Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — **Ναυσίθοος**: Ἰδὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — **ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασε πόλει** κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συναφίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβάνομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατῴκουν ἐντὸς τοῦ τεῖχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — **ναούς**

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρούς βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος** : υἱὸς τοῦ Ναυσιθόου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίθοος-Ναυσικάα** : Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν θ. στ. 111 κ.έ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὡκύαλος, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχίαλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ.ά.— **Χάριτες** : Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι). — ὦδε = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν.— **γείνατο** · α 223.— **εἶμα** · ε 267.— **τοί** · δτι ἠθικὴ = πρὸς ἐντροπὴν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής** · με παθητ. σημάσιαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής.— **σχεδόν** · ε 228· ἐδῶ χρον.— **ἴνα** = ὅποτε, ἀναφ. χρον.— **ἐννυσθαι** · ε 264.— **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἱ κε** · τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται. — **ἐσθλή** · α 115.— **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι.— **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν** = μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἡ αὐγή. — **συνέριθος** · κτγμ. = ὡς βοηθός. — **ἄφρα** · τελ. = διὰ νά... **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοι** · βεβαιωτ. — **δὴν** · δηθά· α 120.— **μνάομαι** · α 239.— **ὁ ἀριστεὺς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾄθι** = ὄπου, δηλ. μεταξύ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἠῶθι πρὸ** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἦ κεν ἄγῃσι** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μεταφέρῃ. — **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ρήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω). — **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου. — **ᾄδε** · συνκπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.— **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον.— **ἠέ** · ἦ, συγκρ.— **πολλόν** · πολὺ. — **ἀπὸ πόλλης** = μικρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. — **πλυνὸς** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ τὰ πλύ-
ωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (ἔζομαι, ἔδρα). — **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνη-
τος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ἄμβρος** = βροχή. — **δεύομαι** ·
ε 53. — **ἐπιπίλναι** = πλησιάζει (πέλ - πλησίον). — **μάλ' αἶθρη** =
τελεία αἶθρία. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διά-
χυτος· ρ. **ἐπιθέω**. — **αἶγλη** = λάμψις, φεγγοβολή. — **λευκός** = λαμ-
περός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — **διεπέφραδε** · διαφράζω = δί-
δω ὄδηγίας.

γ) τὰ δὲ τοῖσιν **παρασχεῖν** : Εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι
ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ τὰ ὑφαίνουσι καὶ τὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ
κατετίθεντο εἰς ἰδιαίτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἐπαιρ-
ναν ἀπ' αὐτά, διὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ τὰ προσφέρουσι ὡς δῶρα.
Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικά εἰς τὸν μνηστῆρά της καὶ εἰς τοὺς
συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε τὰ πλυθῶν, διὰ τὰ κάμουν
καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλος** : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον
γυναικεῖον ἔνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος,
τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοῦ,
βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης
ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — **ρήγεα σιγα-
λόεντα** : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι
προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς
τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ
διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. **Ἡώς** · ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — **ἐύθρονος** = ἡ ἔχουσα
ῥαῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — **Ναυσικάαν** · ἐπανάληψις τοῦ μιν. —
εὐπέπλος = φοροῦσα ῥαῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ῥαῖα. — **ἄφαρ** =
εὐθὺς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. —
τοικῆς · α 170. — **κιχῆσατο** · κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω. — **ἐσχάρη** ·
ε 59. — **ἦστο** · καθῆστο = ἐκάθητο. — **τὰ ἡλάκατα** = νήματα. — **στρω-
φάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης
(ἀλς - ἀλὸς α 162). — **τῷ δέ** · ἐνν. πατρί. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. —
ξύμβλητο · ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτός = ἔνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυός = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δή..· ἡ Νaus. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλίζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μὲ ἡμίονους. — ἔυκυκλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτι. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρώτοισι = μεταξύ τῶν ἐπισήμων. — βουλάς βουλεύω = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέρμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιόντες = ἔγγαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθων = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοὶ μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερός γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ στερήσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχεο = πῆγαινε. — ὁ δμῶς· ἡ δμῶή· α 147. — ὑπερτερῆ = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἄνωμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ: ἔρχευ (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μὲ ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ῥοδοδάκτυλος, κροκόσπελος, εὐθρονος, χρυσόθρονος κ.ά. Ἡ Ἡώς ἐλατρεῖτο ὡς θεὰ τῆς πρωίας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μὲ τὴν ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται μὲ ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζονται ἐν ἀφθονίᾳ.

α) 71 - 84. **κέκλετο** · ρ. **κέλομαι** = παρακινῶ, διατάσσω · ε 98. — **(ἐ)πίθοντο** · **πίθομαι** · **πείθομαι**. — **ἡμιονεΐη** = συρομένη με ἡμιόνους. — **ὀπλέω** · **ὀπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ὕπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα** · περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο** · ἐνθ ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός** · ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικής** · ε 166. — **ἐδωδή** · ε 95. — **ἔψον** · ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето** · μέσ. ἄορ: α με κατάλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος** · ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόμαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν** · ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλων τοῦ ἐλαύνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἡχοποίητος). — **ἡμιόνειον** = ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους· γεν. δυῖκ. — **ἄμοτον** · ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος** α 13. — **ἅμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἡ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός** · ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος) · **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ** = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνεσώωντο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι** · ρ. **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινήεις** = πλήρης δινῶν, ὀρμητικὸς (δίνη = συστροφή, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = γλόη, γρασίδι. — **μελιηδής** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. **φορέω**· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στεῖβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ λᾶας = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. **λίπα**. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι** · ε 152. — **αὐγή** = λάμψις, θερμὰ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν· **τέρπομαι** σίτου = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ται** = αὐταί· ἐνν. ὄλαι μαζί: — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπει σίτου **τάρφθεν** = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσιν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἐβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε πὸ τραγούδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκάς ὠλένας, λευκάς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἷη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (**ἰός** = βέλος + **χέω**). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερῦψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῇ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημενεστ. (**γήθω**, **γηθόσυνος**· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλες πῖθ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ρέϊα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (**ἄρι** = λίαν + **γνωστός**). — **πελεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὅλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμήσ-ῆτος** = ἀγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνθηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖχται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ **πέπλος** ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρkm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον **λευκώλενος** ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικειᾶς καλλονῆς. — **Ταῦγετος** - **Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἀφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν **Ἐρυμάνθιον κάπρον**, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι **νύμφαι** τῶν ἀγρῶν (**ἀγρονόμοι**). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὄλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ **Ναϊάδες**, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ **Νηρηίδες**, εἰς τὰ δένδρα αἱ **Δρυάδες**, εἰς τὰ ἄντρα αἱ **Ἀντριάδες** κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ κελεύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν κλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ τῶν ὠραίων συνομιλήκων τῆς.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι** · α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἔγροίτο** · **ἐγείρομαι** = ζυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. ὀπ-) — **ἢ οἱ ἠγγήσαιτο** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** · αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ τοταμοῦ. — **ἄυσαν** · **άύω** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρον** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἐφθασε μακρὰν, ὃ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐζόμενος** = ἀνακαθίσας. — **ὄρμαινω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** · ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ** · ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἦ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος** · ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δει - τοῦ *δεῖδω*). — **ὥς τε** · συναπτ. πρὸς τὸ *κουράων*. — **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεῖα, λεπτή. — **αὐτῆ** = φωνή (*άύω*). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (*αἶπιος* = ὕψωμ. *αἶπες* - ρός *αἰπενός* - *αἰπεινός*). — **κάρηνα** · α 102. — **τὰ πίσαα** = τὰ λιβάδια (ρ. *πιδ*. - *πιδύω* = ἀναβρύζω· *πίδαξ*). — **ποιήεις** = χλοερὸς (*ποίη* = πία). — **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν** · ε 288. — **αὐδήεις** · ε 334. — **αὐτός** = μόνος του, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι** · ὑποτ. ὥς καὶ τὸ *ἰδωμαι*.

127 - 136. **ὑπεδύσето** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν** · ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. *ἀλκί*. — **ὑει** = βρέχει· **ύόμενος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω· **ἀήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ἔσσε** · ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· **δαίομαι** · ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς. — **ὁ δῖς** = τὸ πρόβατον. — **ἄγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι** · ε 98. — τὰ

μῆλα· α 92. — πειρήσοντα· πειράω = κάμνω απόπειραν, μτχ. τελικ.
— δόμος = στάση. — πυκινός = στερεός. — μίξεσθαι· ε 378. — χρεῖω
ἴκανε· ε 189.

137 - 148. σμερδαλέος = φοβερός. — κεκακωμένος = πικραμορ-
φωμένος· αίτιολ. μτχ. — τρέω = φεύγω από φόβον (ό τρέσας). — ἄλ-
λυδης ἄλλη· ε 71. — ἡμών· ε 156. — προῦχούσας· προεχούσας = προε-
ξεχούσας. Διά ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρά
ἀκρωτήρια, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτή. — τῇ ἐνὶ φρεσὶ = εἰς τὴν
καρδίαν αὐτῆς. — ἐξ αἰρουῖμαι = ἀφαιρῶ, βγάζω. — γυῖα· α 192. —
ἄντα = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — σχομένη· ἔχομαι = κρατοῦμαι
εἰς τὴν θέσιν μου. — μερμηρίζω· ε 354. — γούνων· συναπτ. πρὸς τὸ λα-
βών. — λίσσομαι = παρακαλῶ (λιτῆ - λιτανεία). — εὐῶπις· ζ 113. —
ἦ αὐτως = ἡ μόνον ἔτσι. — ἀποσταδᾶ = ἐξ ἀποστάσεως. — μειλίχιος
= γλυκὺς (μειλίσσω). — εἰ δείξειε· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις
τοῦ Ὀδυσ. ἔχουν ἔννοϊαν ἀποπείρας. — δοάσσατο = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. καὶ
πρτ. δέατο. — κέρδιον = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — μῆ
χολώσαιτο· ἔνδοιαστ. πρῶτ. χολοῦμαι· α 69. — κερδαλέος = ὅστις θά
ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) κερδαλέον φάτο μῦθον: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσ-
σεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει
θυμαστήν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὀμιλῇ μὲ τὸν
πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ
εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον,
ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρή-
σατε ἀκόμα μὲ πόσῃν προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν
ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. γουνοῦμαι (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος
μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — ἄνασσα = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — νῦ =
λοιπόν. — θεὸς βροτός· θηλ. — τοί = ἐξ ἐκείνων οἶ. — ἐγὼ γε = ἐγὼ
δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — εἶδος, μέγεθος, φρῆ· ε 213, 217, 212.
αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — εἶσκω = πικρομοιάζω· σὲ ἄγχιστα εἶσκω = σὲ θεωρῶ
ὁμοιωτάτην. — ἡ χθών = γῆ. — ναιετάω· α 51. — μάκαρ· α 82· τοὶς
μάκαρες = τρισευτυχισμένοι. — σοί· δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατὴρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — **ιαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἵνεκα σείο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολοντί προηγείται τὸ σφισι. — **θάλος** = θαλερὸς βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ **εἰσοίχομαι** = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὄς κε** = ὄς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). *Ἴδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· **βρίσας ἐέδνει** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ πᾶσιν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. σε.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = με κατέχει. — **δὴ ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερόν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστώνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαός** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποῖον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτως**· ὡσαύτως δέ. — **ἔεθηπεα**· ὑπερσ. τοῦ **τέθηπα** = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. **ταφ-θαφ-θάμβος**). — **δὴν· δηθά**· α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δεῖδια· δέδια**, **δεῖδω** = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά. — **ἰκάνει με** = ἤλθεν εἰς ἐμέ, με εὐρήκε.

170 - 185. **χιθζός** = χθεσινός, χθές· κτγρμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (κατ-βάλε, ὅπως καὶ κάλλιπε. *Ἴδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ὄφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω**· οἴομαι. — **παύσεσθαι**· ὑπκμ. κακόν. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ **τελέω** = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον. πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἐλεαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σὲ ἐς πρῶτην**· ἐς σὲ πρῶτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (μένος, **μενεαίνω**· ε 341). — **ὄμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος. (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω). — **ὄμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ ὄμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν

οἶκον. — **πολλά ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενῆς** = ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἀρτέμιδι σε εἰσχω**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖο ἔβαιναν ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὁμοῦ μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγένοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναυσ. μετὰ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔχαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μετὰ καλλιγραμμὸν καὶ τρυφερόν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσσ. τὴν παραβάλλει τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠΐδα** α 213. — **φωτί· ὁ φῶς** α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ ὁ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ἄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἔσθλός** α 115. — **καὶ που σοὶ** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** ἀορ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. **τάλα** - **τλη-τλα** ε 178). — **ἔμπης** ε 205. — **δευήσσει** μέλλ. τοῦ **δεύομαι** α 254. — **ῶν· τούτων ῶν**. — **ἐπέοικε** ὑπκμ. **μὴ δεύεσθαι** ἦτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπείριος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (**τάλα** + **πεῖρα**). **ἀντιάζω** = συναντῶ ὑπκμ. **τῆς μετχ. ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὑρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δειξω δέ**. . . **ἔρέω δέ** συμπλεκτ. σύνδ. **καί... καί**. — **ἔρέω** ἔρῶ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ' ἐκ δὲ τοῦ** = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμί = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἢ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτός** = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θά ὑπάρξῃ. — **ὅς κεν ἴκηται**· ὅς ἂν ἴκηται = ὅστις θά ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιούμι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσπεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἴνεκε εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « **δόσις ὀλίγη τε φίλη τε** » ἔχει καταστῆ πειρομιώδης. — **δοι** = ὄπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπὴνεμος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία πρὶσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομεμονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος** Ζεὺς. Ὁ μεγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτατα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβιάζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσταν· ἔστησαν**. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναξεν ἢ μία τὴν ἄλλην. — **καδ δ' εἶσαν· κατ(α) δὲ εἶσαν** = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα. — **εἶματα· κατγρ.** = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος · ζ 79. — άνωγα · α 269. — άρα = άκολουθως. — ροαί = ρεΐ-
θρα. — μεταυδάω = έμιλώ προς. — ούτω απόπροθεν = έτσι εις από-
στασιν. — αυτός = μόνος μου. — ώμοιν απολουσομαι = πλύνω από
τους ώμους μου. — η γάρ = διότι πράγματι. — δηρόν · έπίρρ. = πολύν
καιρόν (πρβλ. δήν-δηθά-δηρόν). — από χροός έστιν = λείπει από τó
σώμά μου, έστερήθη τó σώμά μου. — άλοιφή = έπάλειψις δι' ελαίου. —
άντην = άνώπιόν σας. — μετελθών = άφου εύρέθην μεταξύ.

223 - 238. ίσαν · ήσαν. — νίζομαι = πλύνομαι · α 112. — άμπέ-
χω = ένδύω, περιβάλλω (άμφι + έχω). 'Η άλμη είχεν έπικολλήσει εις
τους ώμους του ώς ένδυμα. — σμήχω = καθαρίζω διά τριβής. — χνόος
= άχνη, τó άπεξηραμμένον άλας. — άτρύγετος · ε 52. — πάντα λοέσ-
σατο = έκαθαρίσθη τελείως. — λίπα · ζ 96. — έσσατο · άόρ. του έντυ-
μαι = ένδύομαι. — πόρε · ε 321. — άδμής · ζ 109. — έγγελαια = ή
γεννηθεΐσα εκ του Διός (γέγαια - γέγονα · ε 35). — θήκεν εισιδέειν =
έκαμε νά φαίνεται, τόν έκαμε κατά τήν όψιν. — μείζων = ύψηλότερος.
— πάσσων = παχύτερος. — κάδ δέ κάρητος · κατά δέ κάρητος. —
ήκε = έκαμε νά πίπτουν από τó κεφάλι του. — ούλαι κόμαι = σγουρά
μαλλιά. — ύακίνθινον άνθος = τó άνθος του ύακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσόν = περιχύνει, στολίζει με χρυσόν. — ίδρις-ιος = έμπειρος
τεχνίτης (ιδ - ειδέναι). — δέδαεν · άόρ. μετ. άναδιπλ. = έδιδάχεν (ρίζ.
δα - δαΐναι, διδάσκω, δαΐφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
έκτελώ (τελέω). — έξετο · καθέζετο · ε 195. — κίω · ζ 84. — θίνα θα-
λάσσης · ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπώ. — θήσομαι · θεάομαι = βλέ-
πω μετά θαυμασμοϋ.

239 - 246. κλύω = άκούω. — άέκητι · α 79. — ούκ άέκητι = με
τήν θέλησιν. Σχήμα λιτότητος. — έπιμίσγεται · ζ 205. — αντίθεος ·
α 21. — άεικέλιος = άσχημος. — δέατο = έφάνετο (δασάσατο · ζ 145).
— αι (ει) γάρ = είθε πράγματι. — πόσις · α 15. — κεκλημένος είη =
νά ώνομάζετο, νά ήτο. — άδοι · άνδάνω = άρέσκω και οι άδοι = και
έπι πλέον νά του άρέση, δηλ. όχι μόνον νά είναι κάτοικος του τόπου
μας, αλλά και νά του άρέση ή έδω διαμονή.

β) Άφομοίωσις του τ τής προθέσεως προς τó άρκτικόν σύμ-
φωνον τής έπομένης λέξεως : κάδ δ' άρ, κάδ δέ κάρητος (όπως και
εις τά σύνθετα : κάλλιπτε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : *Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνω ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπεθυμίζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνήρ ἴδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προσημρικοὺς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὑρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσὰ σχέδια κ.ἄ.). — **Ἡφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἡφαιστος καταργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεῦετο ὡς *Ἐργάνη Ἀθηναῖ*.

247 - 290

α.) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἄρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἀγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἴματα πτύξασα** · ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσεο** = σήκω· προστ. ἄορ., τοῦ ὄρνημαι· α 347. — **ἴμεν· ἰέναι, εἴμι**. — **δαίφρων** · α 48. — **εἰδησέμεν**· εἰδήσειν· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὤδε...** ἀπινύσσειν · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἔως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν· ἴομεν ἄν**. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένα ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδὸν** = προηγοῦμαι, διὰ τὴν ὁδὸν δειχῶν τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν**· ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περιχλείων τὴν πόλιν.— λεπτός = στενός.— εἰσίθμη = εἰσο-
 δος.— ὄδον = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ.— ἀμφιέλισσαι (νῆες) = κυρ-
 τούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην.— εἰρύα-
 ται· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκόμεμαι.— ἐπίστιον = θέσις, ὅπου τοπο-
 θετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῆ εἰς τὴν ξηράν.— πᾶσιν ἐκάστῳ
 ἐστί = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον.— σφι· σφίσι· αὐ-
 τοῖς.— ἀγορῆ = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις.—
 Ποσειδῆιον = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος.— ῥυτός = μέγας λίθος, τὸν
 ὁποῖον ἔσυραν, διὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω).— ὁ λάας
 = λίθος (πρβλ. λα-τόμος).— κατωρυχῆς = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος.—
 ἀραρυῖα (ἀγορῆ) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70).— ὄπλα (νηῶν)
 = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων.— ἀλέγω = φροντίζω, καταγίνομαι.—
 πείσμα = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι.— τὸ σπεῖρον· ε 318.— ἀπο-
 ξύουσι = πελεκοῦν διὰ τὸ καταστήσουν λεπτά τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν.—
 τὸ ἐρετμόν = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ- ἐρέσσω- ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλή-
 ρετμοί· α 181).— ἰ ἐλει Φαίηκεσι· μέλει τινί τι· α 159.— ὁ βιός
 = τὸ τόξον.— φαρέτρη = θήκη τῶν βελῶν.— νῆες εἶσαι· ε 175.—
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι· ἀγάλλομαι τινί = χαίρω, καυχάρῶν διὰ κάτι.—
 πολίος = φαῖός.— ἀλειίνω = ἀποφεύγω· καὶ ε 326.— ἡ φῆμις·
 φῆμη = λόγοι, διαδόσεις.— ἀδέυκῆς = κακόβουλος.— μωμεύω = κα-
 κολογῶ.— δ' εἰσιν = ὑπάρχουν πράγματι.— ὑπερφίαλοι· α 134.— εἴ-
 πησι· ἡ ὑποτι. ὡς μέλλων.— κακώτερος = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρω-
 πος.— ἀντιβολῶ = συναντῶ. Ἡ μγτ. εἶναι ὑποθ.— τίς δ' ὄδε ἔπε-
 ται = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ.— μέγας· ζ 230.— πόσις·
 α 15.— ἦ πού τινα = ὠρισμένως κάποιον.— πλαγχθέντα· α 2.— κο-
 μίζομαι = λαμβάνω μαζί μου.— ἦς· κτητ.— τηλεδαπός = ὁ ἐκ μα-
 κρινῆς χώρας προερχόμενος.— ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν
 ὑπάρχει, ὡς τὸ μὴ ὑπάρχει κανείς. . . — πολυάρητος = πρὸς τὸν ὁποῖον
 ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὸν + ἀράομαι = εὐχομαι).— βέλτερον·
 βέλτιον.— ἐποιχομένη αὐτῇ = ἀφ' ἧς ἐπῆγε μόνη της.— ἦ γάρ = διότι
 τῷ ὄντι.— ἀτιμάζω = περιφρονῶ.— μνάομαι· α 248.— ὕνειδος =
 προσβολή, κατηγορία.— νεμεσῶ· α 119.— ῥέζω· α 47.— ἀέκητι·
 α 79.— ἐόντων = ἐνῶ ζοῦν.— μίσγομαι = ἔχω σχέσεις.— ἀμφά-
 διος = φανερός.— ὦκα· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκός).— ξυνήμι = κα-
 τανοῶ.— ἐμέθεν ἔπος = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλον ποιητ. : **εἰδήσω**· ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ πρkm. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποστκ. τοῦ **βαίνω** : **βήω** (βω).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μετὰ ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἰωνική ἀντὶ -ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμέναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.—**λεπτή δ' εἰσίδμη· νῆες δ' ὀδὸν ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικῆς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενή. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυσον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῦν, τὰ ὅποια οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μετὰ πίσσαν ἢ ἀπλῶς μετὰ βαθύχρωμον βαφὴν.— **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοῦτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἀνωθεν καὶ ἐκρεμαῖτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μετὰ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὐρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος**· α 195. — **αἰγειρος**· ε 64. — **νάω** = ρέω (νᾶμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα (τέμ - νω). — **άλω** = ἐπίπεδος ἐκτασις καλλιεργημένη· α 193. — **τεθαλυῖα· τεθῆλει**· ε 69. — **πτόλις· πόλις**, πρβλ. **πτολίεθρον**· α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μῆναι**· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἔλπομαι**· φαντά-

ζομαι, ύπολογίζω.— ποτι = πρὸς.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἡρόμην). — ῥεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — καὶ πάις = ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός.— εἰοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἤρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὁπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὦκα· ζ 289.— διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτικῆ. — ἦσται· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγή· ζ 98.— ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα.— ιδέσθαι· αἰτικτ. τοῦ κατὰ τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῆ (τῆ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῶ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος.— οἰνοποτάζω = πίνω κρασί.— ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος.— παραμείβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ.— νόστιμον ἦμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδθαι.— χαίρων = πρὸς χαράν σου.— εἴ κέν τοι = ἐὰν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διακτιθεμι εὐμενῶς.— ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ.— εὐκτίμενος = κλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλσος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψῶδιαν η' (ἴδε περίλψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαιινὸς = στυλπνός. — ὦκα· ζ 289.— τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βιδίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίητο = ἐποιοντο.— νόω = μὲ προσοχῆν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπί.— ἡ ἰμάσθλη = ἡ μάστιξ· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἱρός = ἱερός.— ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρῶμαι = εὐχομαι.

προσεύχομαι.— κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— αἰγίοχος· ε 103.— ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς.— νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένετο ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— πάρος = πρὶν, προηγουμένως.— ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221.— ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74.— φίλον ἢ δ' ἔλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. *Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. εὐχομαι = προσεύχομαι.— ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον.— αἶδετο· ζ 66.— γάρ ῥα = διότι φυσικά.— πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός· (κασίγνητος· ζ 155).— ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς.— μενεαίνω· α 20.— 331 = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἐκλυν).

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτήν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. *Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· πρτκ. τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198.— ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— συφορβός = χοιροβοσκός (σῦς + φέρβω = τρέφω).— δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44.— ἔεν· ἤει· παρατ. τοῦ εἶμι.— οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν. . .— λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— σταθμός = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— κίων· κίω· α 22.— ὑφορβός = χοιροβοσκός (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω).— σχεδόν· ε 228.— δέμας· ε 212.— ἦικτο = εἶχεν ἐξομωθῇ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ εἶκα, εἶκτο καὶ ἦικτο).— ἀγλαός = ἐξοχος, ὠραῖος.— ἔργα = ἐργόχειρα.— ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς— οἶδα.— κατὰ ἀντίθυρον = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— ἡ κλισίη = ἡ καλύβη (κλίνω).— οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.

— **ἐναργής** = ὀρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στυλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἀργυρός). — **ὕλαοντο**· ὕλαομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — **κνυζήθμους** = οὐρλιασμα. — **ἐτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φρόβηθεν** = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — **ἦλθεν**· ὁ Ὀδυσ. — **παρὲκ τειχίον** = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἔπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάο** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα - τοῦ φημί. — **ἐπίκευθε**· κεύθω· ζ 303. — **θάνατον καὶ κῆρας**· ε 387. — **ἀραρόντε**· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον**· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυνικ ἀριθμ. — **δηρόν**· ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυνικ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς. — **μεμαυῖα**· μεμαῶς· ε 375.

172 - 180. **ἦ**· π 154. — **ἐπεμάσσατο**· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — **φᾶρος**· ζ 214. — **ἐυπλυνές** = καλοπλυμένον. — **δέμας**· ε 212. — **ὠφελλε**· ὀφέλλω = αὐξάνω. — **ἦβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμός** = σιαγών, παρεϊά. — **τάνυσθεν** = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — **κυάνεος** = βελύς κυανοῦς, μαῦρος. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα**· ἔρδω· α 293. — **πάλιν κίε** = ἔφυγε. — **ἦιεν**· ἦει, εἶμι. — **ἡ κλισίη**· π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμαι. — **ἐτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε ὄμματα** = ἔριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸ ὀλίγου. — **ἦ ἐ πάροιθεν** = ἦ πρὶν. — **εἶματα**· ζ 26. — **ὁ χρώς**· ζ 61. — **ἦ μάλα** = ἀναμφιβόλως. — **ἴληθι** = γενοῦ ἴλεως· προστ. ρήμ. ἴλημι ἢ ἴλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - ἴλεως). — **δώομεν**· ὑποκτ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — **ιερά**· α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευή χρυσᾶ. — **φείδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμός τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτερα : **ἰεν**. — Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : **ἰδυῖα**. — Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. **φάο, ἔφατο, φάσθε**· ζ 200 κ.ἄ.

— Δυνικός τῆς ἀντων. σὺ : **σφῶι, σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν** : τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικά φαινόμενα.—**ἄλλοιός φάνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖα τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθετες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν.—**δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κτεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκεύη γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ **κτερίσματα** ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφῆς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλείων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πλουτίμου τούτου μετᾴλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι. δοτ. ἤθικ.** = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**εἰσκω· ζ 152.** — **στεναχιζω** = στενάζω. — **ἄλγεα· α 4.** — **βία** = ἀναιρέσις. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι.—**κύσε·**—**κυνέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **καδ δέ· δέ· ζ 230.**—**ἦκε ἴημι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω.—**πάρος· α 21.**—**ἦκε·** ἀντικμ. **δάκρυον.** — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ·** ἀντιθ. = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπειθέτο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαυτίς** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις με θέλγει = με ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἂν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ῶ αὐτοῦ νόω· ἐῶ αὐτοῦ** = με τὸν ἰδικόν του νοῦν, με τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ρηιδίως· ῥαδίως.** — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του.—**θείη· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181.** — **αἰκῆς** = εὐτελής. — **έσσο·** ὑπερσ. τοῦ **ἐννυμαι** (ρίζ. ἐσ - ἐσνυμαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε. . . ἀγάσθαι·** ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: **οὐ ἔοικέ σε θανατᾶζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἐόντα.** — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. —

ένδον έόντα = διότι εύρίσκεται εις τήν πατρίδα του. — περιώσιον = υπερβολικά (περιούσιον, περι = πολύ + ειμί), εις τόσον βαθμόν. — άγάσθαι · άγαμαι = έκπλήττομαι. — τοι · σοι · συναπτ. πρὸς τὸ έλεύσεται. — ὄδ' έγώ = έγώ έδώ. — τοιόσδε = μέ αὐτήν τήν μορφήν, ὅπως μέ βλέπεις. — άληθείς · άλάομαι ε 377. — τόδε έργον = τοῦτο, δηλ. ή μεταμόρφωσίς μου είναι έργον. — άγελείη = ή δίδουσα λάφυρα (άγω + λείη). 'Επίθ. τῆς 'Αθηνᾶς. — πτωχός = έπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω) έναλίγκιος · άλίγκιος = ὅμοιος. — περι χροῖ · π. 182. — ρηίδιον · ράδιον. — κυδίηαι · κυδαίνω = δοξάζω, έξυψώνω. — βροτός · μετά τοῦ θνητός = άνθρωπος. — κακῶσαι · κακῶ = βλάβπω, έξευτελίζω.

213 - 224. ὡς άρα φωνήσας = άκολούθως, άροῦ εἶπεν. . . — άμφιχυθείς · άμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. — λείβω · ε 84. — έμερος = πόθος (ιμείρομαι α 59). — υπό ὠρτο = προσελήθη ένδομύχως (ρ. ὄρνυμαι). — γόος = θρήνος. — λιγέως = διαπεραστικά, δυνατά. — άδινώτερον = περισσότερον, μέ θρήνον διακρίστερον (άδινός α. 92). — οίωνοί · α 202. — φήνη = είδος άετοῦ. — αίγυπιός = γύψ (αἶξ + γίψ, διότι οἱ γύπες άρπάζουν αίγας). — οἶσι · ή δτκ. είναι κτητ. και ήθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — έξείλοντο · έξαιροῦμαι = άκριῶ, άρπάζω. — πάρος · α 21. — πετεηνά = ίκανά νά πετοῦν. — ὡς άρα = έτσι λοιπόν. — έλεινόν δάκρυον · περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — είβω · λείβω. — και νυ κ' ὄδυρομένοισιν έδυ = και έτσι θά έδυεν. — ὄδυρομένοισι · ένν. αὐτοῖς = ένῶ αὐτοῖς έκλαιον. — αίψα = αίφνης. — 223-224. = α 172 - 173.

β) ω αντί ου: περιώσιον. (περιούσιον).

— Έτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. 'Αθήνη: 'Αθηναίη.

γ) ὄδ' αὐτός τοιόσδε: 'Ο Τηλέμαχος δέν έγνώριζε τήν μορφήν τοῦ πατρός του και διά τοῦτο ὁ 'Οδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: έγώ είμαι ὁ 'Οδυσ. και αὐτή είναι ή μορφή μου. — "Ὡς άρα φωνήσας κατ' άρ' έξετο: Μέ δραματικήν τέχνην ὁ ποιητής παριστᾷ τὸν 'Οδυσσεά νά λυγίξει από τήν συγκίνησην κατὰ τήν μεγάλην αὐτήν στιγμήν τῆς ζωῆς του. 'Ο έναγκαλισμός τοῦ Τηλεμάχου και τὰ δάκρυα τοῦ πατρός και υιοῦ αποτελοῦν έπίσης θαυμαστήν παρένθεσιν εις τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ήτο φυσικόν νά διακοπῆ. — άδινώτερον ἢ οίωνοί: 'Ο θρήνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, είναι τόσον επίμονος και γοερός, ὡστε νά

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωση ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239. — **τοιγὰρ** = βεβαίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός**· *ναυσικλειτός*· ζ22. — **καί με εὐδοντα** . . . **Ἰθάκην**· σειρ. λέξ. : *καί με κάθισαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θεῆ ἐπὶ πόντον*. — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάθισαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον**· ε 372. — **ἄλις** = ἀρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆρας** = σπέος· α 15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενῆς καρδιά. — **μερμηρίζας** = ζ 141. — **φράσσομαι κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμκι. — **ἦ - ἦ** = ἐάν - ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μούνω**· *μόνω*. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίζημαι**· α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χειρας-βουλήν**· αἰτιατικὴ τοῦ κατὰ τι. — **ἡ ἄγη** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἴη** = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **ἰφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκαμάτος. — **ἀτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύ' οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι**· μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρετής (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες**· ε 70. — **φῶς**· α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοῖω** = δύο. — **δαήμεων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας· (*δαιτρός*· α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐάν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μή**· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρα καὶ αἰνά** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερόν. — **ἀποτίσειαι**· *ἀποτινομαι* = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βικιοπραγία. Τὸ νόημα : *φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου*. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζευ**· *φράζομαι* = συλλογίζομαι. — **ὃ κέν τις ἀμύνη**· ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θὰ ἦδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῷ** = με προθυμίαν.

258 - 265. σύνθεο· ρ. συντίθημι = προσέχω και κατανοῶ. — ἀρ-
 κέσει· ἀρκῶ = βοηθῶ. — ἐσθλῶ τούτω ἐπαμύντορε· ὀνομαστ. διῆκ.
 — τοὺς ἀγορεύεις = τοὺς ὁποίους ἀναφέρεις. — ὕψι· ἐπίρ. = ὑψηλά·
 — καθημένω περ = μολονότι κάθηνται. — ὦ = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο
 ἐπαμύντορες. — κρατεύουσι· μετὰ δτικ. = κυβερνῶσι.

- β) Ἐπικός τύπος τοῦ κεῖμαι εἰς τὸ γ' πληθ. : κέονται.
 — Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : νῶι (ν).
 — Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι (ν).

γ) χεῖρας αἰχμητὴν και ἐπίφρονα βουλήν : Κατὰ τὸν Ὀμη-
 ρον τύπος ιδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
 μετὰ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρ-
 χηγὸς ἑνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
 τῆς ». — **ΞΞ δὲ δρηστῆρες...** : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζί και τὴν ἀκο-
 λουθίαν των ἀπὸ θεράποντας και κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν και
 ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβίαιωσις τοῦ
 Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες ὁ Ζεὺς και ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ
 βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρά-
 ματος, τὸ ὅποιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

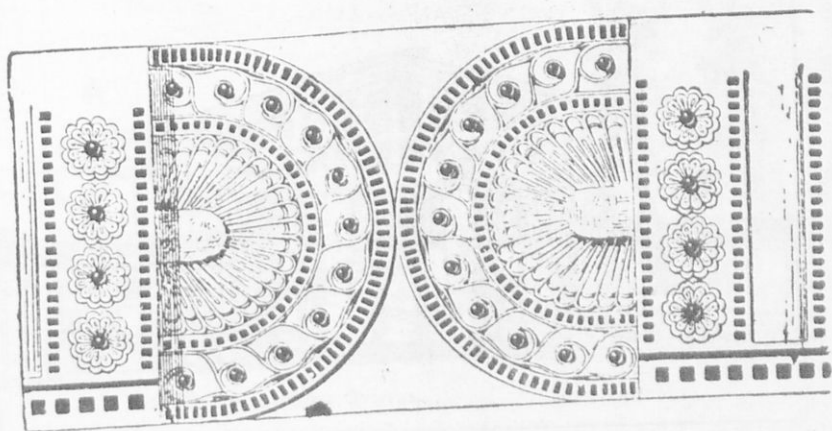
Εξαιρετικά υψηλές τιμές παρατηρούνται για τον δείκτη
απόδοσης των επενδύσεων στην εκπαίδευση, γεγονός που
σημαίνει ότι η Ελλάδα διαθέτει υψηλό επίπεδο απόδοσης
στην εκπαίδευση, γεγονός που αποτελεί σημαντικό
πλεονέκτημα για την οικονομία της χώρας.

- α) Η Ελλάδα διαθέτει υψηλό επίπεδο απόδοσης στην εκπαίδευση.
- β) Η Ελλάδα διαθέτει υψηλό επίπεδο απόδοσης στην εκπαίδευση.
- γ) Η Ελλάδα διαθέτει υψηλό επίπεδο απόδοσης στην εκπαίδευση.

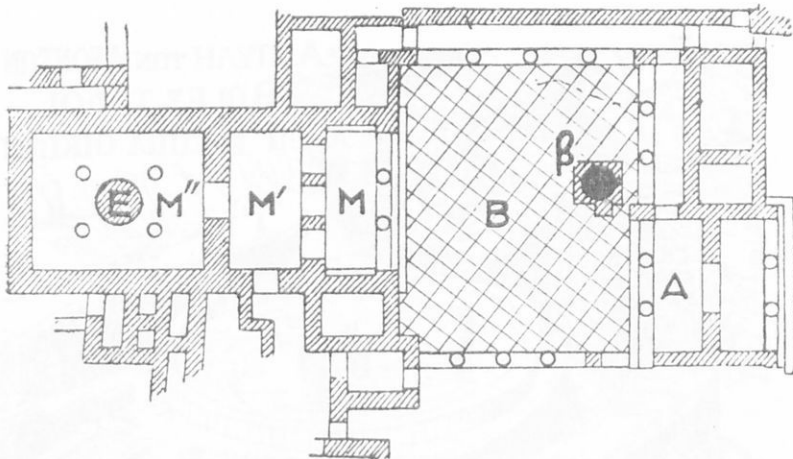
Ο δείκτης αυτός μετράει την απόδοση των επενδύσεων στην εκπαίδευση, δηλαδή το ποσό που παράγεται για κάθε ευρώ που επενδύεται στην εκπαίδευση. Η Ελλάδα έχει έναν δείκτη που είναι πολύ υψηλότερος από τον μέσο όρο των χωρών της Ευρώπης, γεγονός που σημαίνει ότι η Ελλάδα διαθέτει υψηλό επίπεδο απόδοσης στην εκπαίδευση. Αυτό αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για την οικονομία της χώρας, καθώς σημαίνει ότι η Ελλάδα είναι σε θέση να παράγει υψηλές τιμές απόδοσης με σχετικά χαμηλές επενδύσεις στην εκπαίδευση.

Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν.
(Ἐναπαράστασις)

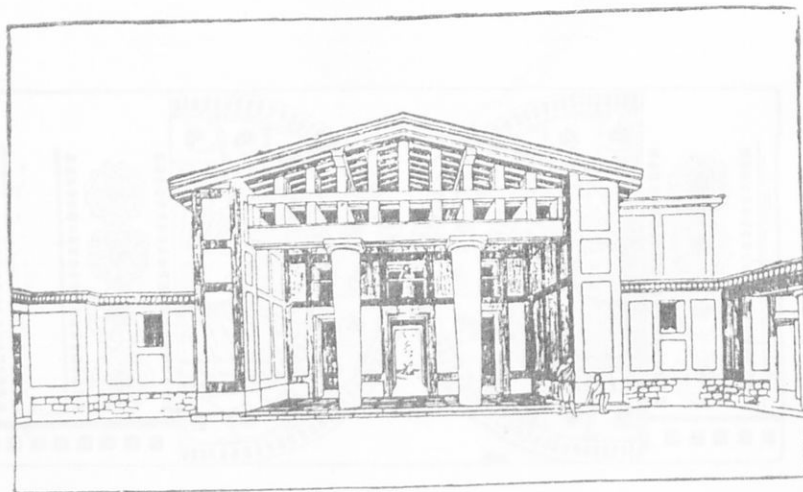

Εικ. 2. Διακόσμησης τοίχων.
Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρον «θριγκὸν κυάνιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου.

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἶθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

Εικ. 4. Ἐξωτερικὸν μέγαρον (Ἐναπαράστασις).

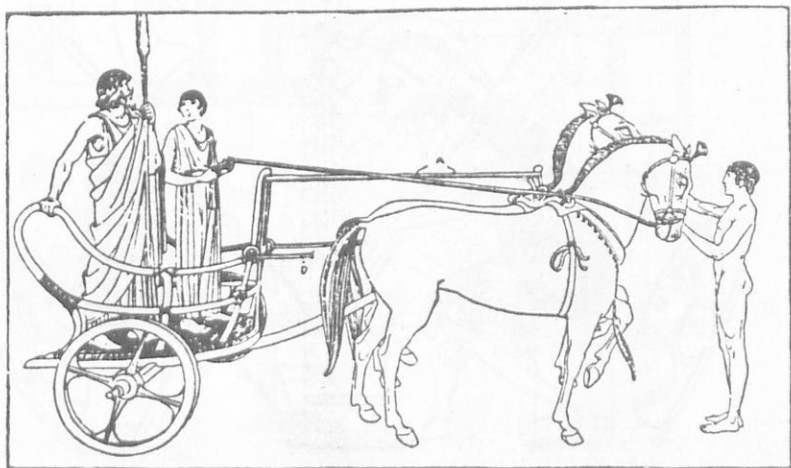
Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.
(Ἀναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

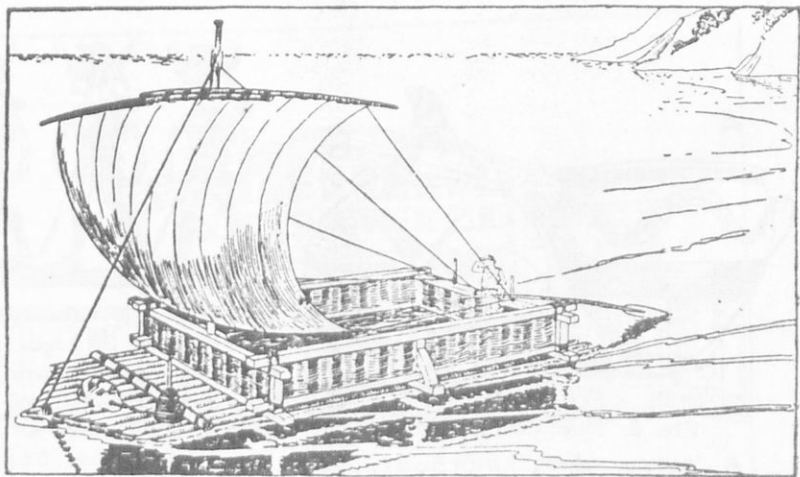
Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεία.
Α. Ἀγγεῖον τύπου κρατῆρος.
Β. Μυκηναϊκὴ πρόχους.

Εικ. 7. Ἀρχαῖοι πολεμιστὰὶ φέρουντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.
(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἄναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

